

TEMANUMMER

VERDENSMÅLENE

– en udfordring for hele samfundet

INDHOLD

- 2** Redaktionelt forord
Af Niels Ploug
- 5** Verdensmålene – en dagsorden for fremtiden
Af Kristian Jensen
- 7** Hvorfor fik vi FN's Verdensmål?
Af Mogens Lykketoft
- 12** Den danske model for implementering af Verdensmålene: 2030-Netværket og 2030-Panelet
Af Kirsten Brosbøl
- 18** Immer Besser – fra global til lokal: Indsatsen i kommunerne
Af Laila Kildesgaard & Lone Johannsen
- 25** Bæredygtighed er et grundvilkår for dansk erhvervsliv
Af Thomas Bustrup
- 31** Fagbevægelsen og Verdensmålene
Af Nanna Højlund & Arne Grevsen
- 35** Vores handling i morgen skal være anderledes fra vores handlinger i går
Af Peter Christiansen & Bjarke Vestergaard
- 40** Virker Verdensmålene?
Af Lars Engberg-Pedersen
- 44** Verdensmålene – 17 mål og 240 indikatorer, der skal måles på
Af Niels Ploug

Udgives af
Djøf Forlag

Redaktionelt forord

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

FN's generalforsamling vedtog i 2015 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. De kom som en efterfølger til FN's mål fra år 2000 – de såkaldte Årtusinde-mål (millenium development goals) – for udvikling af især udviklingslande frem mod år 2015, og som havde været en stor succes ikke mindst når det gælder bekæmpelse af fattigdom. Men de nye verdensmål kom til at omfatte alle FN's 193 medlemslande, og de har med 17 mål mod tidligere 8 fokus på en bæredygtig udvikling på langt flere områder. Bæredygtighed forbindes ofte med miljø- og klimaområdet, men målene dækker også økonomi, økonomisk vækst, sundhed, uddannelse, by-udvikling, arbejdsforhold og meget, meget mere.

Det interessante er, at verdensmålene i langt højere grad er godt på vej til at blive dagsordens-sættende på en måde, som man nok kun kunne have håbet på, da de blev vedtaget.

Det gælder også i Danmark, og formålet med dette temanummer er at give et indtryk af hvordan det foregår på flere forskellige samfundsmæssige områder. Det er oplagt, at der er tale om en dagsorden, som taler til den politiske verden. Fra dansk side tog daværende udenrigsminister Kristian Jensen meget alvorligt og seriøst fra første færd, og har fulgt op på det efter at både han og verdensmålene er flyttet fra udenrigsministeriet til finansministeriet. I temanummerets første indlæg fortæller han, hvordan han ser verdensmålene som en dagsorden for fremtiden, og i en verden, der til tider kan være præget af postmodernistisk kynisme, er det befriende med en politiker, der ikke lægger skjul på, at han arbejder for at gøre verden til et bedre sted at leve.

Der var en særlig dansk vinkel på forløbet frem mod vedtagelsen af verdensmålene på generalforsamlingen i 2015. Det skete mens Mogens Lykketoft var formand for FN's generalforsamling. Og i sin artikel fortæller han både om tilblivelsen, og om det store arbejde efterfølgende med at følge op med implementeringen af verdensmålene.

Implementeringen har på det politiske område også fået en særlig dansk vinkel. En række folketingsmedlemmer har nemlig taget initiativ til, uden om de normale udvalgsstrukturer i Folketinget, at etablere et Tværpolitisk Netværk for Verdensmålene. Formand for netværket Kirsten Brosbøl fortæller i temanummerets tredje artikel om formålet med netværket og dets arbejde.

»Tænk globalt handl lokalt« blev et udtryk omkring en bæredygtig udvikling, der opstod i kølvandet på Brundtlandrapporten tilbage i 1987. Det gælder også i forbindelse med opfølgningen på verdensmålene, som flere og flere danske kommuner tager til sig. I artiklen »Immer besser« fortæller Laila Kildesgaard og Lone Johannsen fra KL om den kommunale indsats på området. En lang række af landets kommuner har taget verdensmålene til sig, og der arbejdes med forskellig indfaldsvinkel på en lang række af delmålene. Kl har i relation til det gennemført en undersøgelse af kommunernes arbejde med verdensmålene. Resultaterne fra denne undersøgelse offentliggøres for første gang i dette nummer af SAMFUNDSØKONOMEN. Den viser en mangfoldighed i tilgangen til arbejdet med verdensmålene, og samtidigt også de udfordringer der er i at bringe de globale målsætninger og målepunkter ned som noget brugbart på det kommunale og lokale niveau.

Arbejdet med verdensmålene og den dagsorden for fremtidig bæredygtighed, som der sættes, er ikke kun en opgave for politikere på forskellige niveau. Nok nærmest tværtimod. Noget af det forunderlige ved verdensmålene er, at de kun kan nærme sig en opfyldelse, hvis der ydes en indsats fra brede kredse i det danske samfund.

Nogen af de første til at tage verdensmåls-dagsordenen rigtigt alvorligt var en lang række danske virksomheder. Den private sektor og de private virksomheder er kommet langt mere synligt frem på banen med verdensmålene end det tidligere har været tilfældet fx med de tidligere Årtusinde-mål.

I sin artikel om danske virksomheders engagement på området slår Direktør i Dansk Industri Thomas Bustrup fast, at bæredygtighed er et grundvilkår for den eksportorienterede danske erhvervssektor. Han slår også fast, at vi står overfor store udfordringer. Business as usual er ikke en mulighed. Der skal tænkes nyt hele vejen rundt – og dermed også i den private sektor. Her er DI sammen med sine medlemsvirksomheder godt i gang med at blive klogere på de bidrag, som danske virksomheder kan yde til den udvikling.

Når man kender til forholdene i Danmark bliver man måske ikke så overrasket over, at der er et pænt sammenfald mellem hvordan erhvervslivet og dets organisationer og medarbejderne og deres organisationer ser på udfordringen. I et indlæg fra Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) slås det også fast, at business as usual ikke er nok. Og så ses verdensmålene i øvrigt på en fin måde både som en kær gammel ven og en spændende ny ven. En kær gammel ven i den forstand, at det jo ikke er fremmed for fagbevægelsen at opstille mål og krav om ordentlige og bæredygtige forhold på arbejdsmarkedet og i samfundet som sådan. Og en spændende ny fremmed i den forstand, at det nu sker i en ny kontekst både nationalt med en interesse, der spreder sig ud over den traditionelle fagbevægelse – og internationalt, hvor målsætningerne om ordentlige arbejdsmarkedsforhold nu bliver en del af en global dagsorden.

Civilsamfundsorganisationerne – dem der på godt ny-dansk hedder NGO'erne - er også over en bred kam optaget af verdensmålene. I indlæg-

get fra NGO-netværket »Globalt Fokus« slås der en række væsentlige pointer fast omkring arbejdet med verdensmålene. For det første er alle lande – også Danmark – udviklingslande i et bæredygtighedsperspektiv. Og for det andet er der med verdensmålenes formulering om, at alle skal med (leave no one behind) kommet fokus på, at de forbedringer, der skal ske, især kommer de 40 pct. dårligst stillede til gavn. I et civilsamfundsperspektiv er det partnerskab, der kan opstå på kryds og tværs i samfundet omkring forfølgelsen af verdensmålenes målsætninger også væsentligt. Ingen del af samfundet – politikerne, erhvervsorganisationerne og fagbevægelsen eller kommunerne – kan klare opgaven alene. Vi er simpelthen nødt til at finde sammen i stadig stærke partnerskaber. Det er også en del af budskabet omkring de krav, der stilles for at verdensmålene kan opfyldes.

Men virker det så med al den snik snak om bæredygtighed, fornyet og forstærket indsats og partnerskaber så det driver ned af væggene. Det er der heldigvis, noget der tyder på. I artiklen »Virker verdensmålene« ser Lars Engberg fra Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) på om den type af dagsordner, som en aktivitet som verdensmålene er udtryk for faktisk har betydning for den måde, som vi bedriver bistandspolitik på. Og det korte svar er, at det ser det ud til at det gør. Det understreges dog i afslutningen på artiklen, at det ikke sker af sig selv. Verdensmålene sætter en ramme, som det er op til verdens befolkning i den enkeltes kapacitet som politiker, erhvervsleder, medarbejder eller civilsamfundsorganisations aktiv borger at gøre en forskel i.

Og når alt det er sagt, hvordan finder vi så ud af, om vi bevæger os i den rigtige retning. Svaret er selvfølgelig den statistiske opfølgning på målopfyldelsen som de nationale statistikbureauer står for i de enkelte af FN's 193 medlemslande. Her i Danmark har Danmarks Statistik til opgave at følge op på målopfyldelsen af de 169 delmål og de 242 indikatorer, og i bladets sidste artikel gøres der rede for, hvordan det så ser ud set fra en dansk synsvinkel.

Niels Ploug

redaktør af temanummeret

Verdensmålene

– en dagsorden for fremtiden

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

Verdensmålene understøtter en væsentlig og ambitiøs dagsorden på afgørende vigtige områder, der alle spiller en stor rolle politisk både nationalt og internationalt. De er ambitiøse, og derfor kræves der en omfattende indsats fra alle sider i samfundet for at nå dem.

I september 2015 bakkede verdens politiske ledere op om en grundlæggende ny idé: at alle lande, både udviklede lande og udviklingslande, skal være miljømæssigt og socialt bæredygtige for på sigt også at være økonomisk bæredygtige. Det skete da 2030-dagsordenen og de 17 Verdensmål blev vedtaget i FN's generalforsamling under dansk lederskab.

Jeg gik ind i politik for at skabe forandringer. Og Verdensmålene er en forandringsdagsorden. En af de helt store fordele ved Verdensmålene er, at forandringerne er konkrete, veldefinerede og målbare. For hvert af målene er der angivet en række delmål, 169 i alt, som hver især typisk har en eller to indikatorer. Vi kan derfor følge fremskridtet, eller tilbagegangen, på hvert enkelt mål.

Men hvorfor egentlig beskæftige sig med bæredygtighed? Ganske enkelt fordi vi har en fælles udfordring i, hvordan vi sikrer 7 milliarder mennesker et godt liv, som samtidig er foreneligt med jordens begrænsede ressourcer. Den balance er sigtelinjen for Verdensmålene i 2030. Ifølge en opgørelse er verden endnu et godt stykke fra at nå den balance. Det er altså et ambitiøst mål. Er det også et realistisk mål?

Før Verdensmålene havde vi de såkaldte *Millennium Development Goals* (MDG'er), som var rettet mod udviklingslandene. Flere af målene blev opfyldt, fx blev ekstrem fattigdom og børnedødelighed halveret på 20 år. Der var altså markante succeser at fejre. I dag estimeres det, at 9 procent af verdens befolkning lever i ekstrem fattigdom (<1,9 USD om dagen). Det svarer til ca. 700 millioner mennesker. Selvom vi nåede MDG'erne, er der med andre ord stadig kæmpe udfordringer.

Og Verdensmålene vil endnu mere: bæredygtighed i de tre dimensioner, hhv. miljømæssigt, socialt, og økonomisk. Jeg tror på, at vi kan nå målene, og at der er grund til at være optimist. Først og fremmest er de yngre generationer væsentligt mere bevidste om bæredygtighed. Ifølge en rapport fra kapi-

KRISTIAN JENSEN
Finansminister

talforvalteren Fidelity angiver 77 pct. af velhavende »millennials« (årgange fra 1980'erne og 1990'erne), at de investerer i virksomheder, som prioriterer deres miljømæssige og sociale aftryk. Blandt efterkrigsgenerationerne er det kun 30 pct.

Samtidig opstiller flere og flere virksomheder langsigtede mål for bæredygtighed, fx når det gælder udledninger af CO₂ eller deres forsyning af vedvarende energi. Vi ser også forskningsverdenen engagere sig mere i bæredygtighed, fx har Københavns Universitet oprettet »The Centre for Sustainability and Society« (SUSY), som skal forske i bæredygtighed med udgangspunkt i en tværdisciplinær tilgang.

Bæredygtighed indtager i dag en central plads på de politiske dagsordener, herunder i Danmark. Sidste sommer indgik regeringen en energiaftale med alle Folketingets partier, som sikrer tempo og ambition i realiseringen af den grønne omstilling. Samtidig muliggør aftalen bl.a., at danskerne kan få dækket deres elforbrug i 2030 helt af vedvarende energi. Og inden juleferien indgik vi en aftale om en helhedsorienteret indsats for borgere med komplekse problemer med et bredt flertal i Folketinget. Ambitionen er at gøre op med silotænkningen i lovgivningen, så borgerens ressourcer og barrierer bliver sat i centrum for indsatsen – i stedet for lovgivningens skel.

Og endelig er det værd at bemærke, at der rent faktisk er fremgang i Danmark på Verdensmålene. På SDG-indekset, der opgøres af *Bertelsmann Stiftung* og *SDSN (Sustainable Development Solutions Network)*, går Danmark i 2018 frem med 0,4 procentpoint fra 84,2 i 2017 til 84,6 i 2018 (en global 2. plads). Indeksværdien skal tolkes sådan, at Danmark, ifølge denne opgørelse, er nået ca. 85 pct. af vejen til at opfylde Verdensmålene. Det kan være svært at sammenligne fra år til år, men det er en positiv indikation på fremgang.

Heldigvis skal vi ikke kun omstille vores samfund i en mere bæredygtig retning, fordi det er det rigtige at gøre. Bæredygtighed er i vores egen interesse og en stor mulighed for Danmark. Når Danmark scorer højt på bæredygtighed, skyldes det bl.a., at mange danske virksomheder er førende på bæredygtige løsninger, fx vindmøller, pumper, enzymer mv. En ofte citeret rapport vurderer, at bæredygtige forretningsmodeller vil åbne økonomiske muligheder på 12.000 mia. USD årligt i 2030. Danske virksomheder er godt i gang med at gribe ud efter de muligheder til gavn for hele Danmark.

Det viser et andet aspekt af Verdensmålene, nemlig at de understøtter international handel. Det er helt afgørende for Danmark, som er en lille og åben økonomi. Især i disse tider, hvor frihandel ikke har de bedste (politiske) betingelser.

Der er ikke tvivl om, at det vil kræve en betydelig indsats at nå Verdensmålene i 2030, både fra regeringer, virksomheder, forskningsverdenen, civilsamfund og borgere. Men vi kan nå dem. Det er vi nødt for at sikre en verden i balance, både miljømæssigt, socialt, og økonomisk.

Hvorfor fik vi FN's Verdensmål?

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

Verdensmålene er et frontalt opgør med den fremherskende neoliberale konsensus – et opgør med det, der kaldes Washington konsensus. De lægger op til en partnerskabsorienteret tilgang, hvor der skal arbejdes sammen på tværs af lande og interesser for at nå målene.

FN's Verdensmål er en revolutionerende ny global dagsorden. Egentlig er det forunderligt, at det i september 2015 kunne vedtages enstemmigt af FN's 193 medlemslande med et flertal af verdens stats- og regeringschefer til stede i generalforsamlingssalen. Det var lige så bemærkelsesværdigt og opmuntrende, at vi lige i kølvandet på vedtagelsen af de 17 Verdensmål fik de samme regeringsledere til at vedtage den særlige aftale i Paris, der om Verdensmål 13 – klimaindsatsen – indeholder mere konkrete forpligtelser for hvert enkelt medlemsland.

Jeg fulgte tilblivelsen som formand for FN's generalforsamling, og jeg har siden brugt det meste af min tid på at udbrede kendskabet til denne revolutionerende dagsorden.

Det er nemt at konstatere, at det går alt for langsomt med at realisere de store mål, som vi var enige om at nå i 2030. Det også indlysende, at det har været et alvorligt tilbageslag, at USA med præsident Trump har fået en leder, som er klimafor nægter og modstander af dét forpligtende internationale samarbejde, der er forudsætningen for succes. Vi er nødt til at tro på, at det er en forbigående tilstand.

De store beslutninger i 2015 blev truffet, fordi vi på det tidspunkt i begge verdens største økonomier, USA og Kina, med Barack Obama og Xi Jinping, havde præsidenter, der forstod, at denne dagsorden var både i hele klodens og i deres nationale interesse. De bankede med deres indflydelse en række modvillige lande på plads.

I sin konsekvens er Verdensmålene et frontalt opgør med den hidtil fremherskende neoliberale økonomiske politik og den udgave af vildtvoksende globalisering, der blev kaldt Washington Consensus. Den gamle politik har hvilet på en underforstået opfattelse af, at ressourcerne i denne verden var ubegrænsede, og det var ikke vigtigt at føre politik for at forbedre fordelingen – før eller siden ville markedskræfterne sikre en nedsivning, så alle mennesker

MOGENS LYKKETOFT

Formand for FN's
70. generalforsamling
2015-2016

blev rigere. Verdensmålenes vigtigste budskaber er, at ressourcer *ikke* er ubegrænsede, og at fordelingen *ikke* er ligegyldig.

Den nye dagsorden er blevet hurtigere kendt rundt om i verden end nogen tidligere FN-beslutning. Jeg tror faktisk, at Trump med sin stupiditet har mobiliseret flere gode kræfter – i USA og i resten af verden, i byerne, enkeltstaterne og erhvervslivet – end han endnu har haft held til at nedbryde fra centralregeringen i Washington. Der er en stærkt voksende forståelse af nødvendigheden af ny og hurtig handling for at forhindre den globale opvarmning i at erobre kloden i katastrofalt og uafvendeligt omfang.

Årtusindemålene fra 2000 om inden 2015 at halvere den ekstreme fattigdom i verden – antallet af mennesker, der lever for under et par dollar om dagen – blev faktisk nået. Men det skete, samtidig med at velstanden i verden blev skævere fordelt, både inden for de enkelte lande og mellem landene. Den IT-teknologiske udvikling har skabt et lille antal globale selskaber, der har fået en monopolagtig stilling og sat nationalstaternes forsøg på beskatning af deres profiler ud af kraft. Det skærper selvfølgelig den globale ulighed.

Langt det største bidrag til at reducere ekstrem fattigdom kom fra Kina, der de seneste fire årtier har haft en økonomisk fremgang uden sidestykke. Kineserne har tredivedoblet deres nationalprodukt, og snart er én milliard mennesker trukket ud af ekstrem fattigdom. Men også i Kina fordeles fremgangen uhyre skævt.

Hverken Kina eller resten af verden kan fortsætte med den type vækst, der har bragt os hen, hvor vi er nu.

Vi er blevet tre gange så mange mennesker, som da jeg blev født, og vi forbruger måske tilsammen hvert eneste år ni gange så meget af klodens kapital som dengang. Det er ikke bæredygtigt.

Der er ikke grundlag for specielt at bebrejde kineserne eller andre lande, der rykker kraftigt opad. De er jo bare ved på få årtier at indhente, hvad vi andre brugte et par hundrede år på at opnå. Det er fortsat os i rige samfund på begge sider af Nordatlanten, der producerer og forbruger mest grådigt. Derfor er appellen fra Verdensmålene nok så meget krav til os som til andre.

Når et par milliarder i Kina og andre steder rækker ud efter vort livsmønster, så ved vi to ting: De kan ikke få det, og vi kan ikke beholde det uden at forpeste tilværelsen for vore børnebørn.

Derfor taler vi ikke længere *kun* om at fjerne den ekstreme fattigdom i fattige lande. Vi taler om ændring i adfærd hos forbrugere og producenter i alle lande og om en langt mere fair fordeling af dén velstand, det er muligt at have uden at vælte klodens balance.

Det er bestemt muligt at leve en rig, spændende tilværelse, selv om vi tager konsekvensen af denne erkendelse. Men det stiller krav om meget hastige og dybtgående forandringer i vore måde at tænke og handle på.

Det haster mest at standse den globale opvarmning ved højst to grader og helst kun halvanden grad celsius over tiden før industrialiseringen. Det aftalte vi i Paris. Men vi er langt fra på ret kurs. Kommer vi ikke snart dét, betyder opvarmningen ikke bare, som nu, mere vildt vejr i varme lande. Så vil den om få årtier have sendt mange hundrede millioner mennesker på tvungen folkevandring, fordi deres bosteder er ødelagt af stigende vandstand i havene, ørkenspredning eller manglende vandforsyning: Vældige gletsjere, der har leveret vand, vil definitivt være smeltet ned. Vandmangel er fatalt for alt liv og udvikling. Allerede i dag er mangel på rent drikkevand den største dræber, og en fjerdedel af menneskeheden har ikke adgang til et toilet – Verdensmål 6.

Heftige klimaforandringer, med deraf følgende vældige folkevandringer og konflikter, vil opsluge alle de penge og kræfter, vi skulle bruge til at nå resten af Verdensmålene. Hvis dét skal undgås, så skal vi holde helt op med at bruge kul, olie og naturgas inden 2050.

Det er en enorm udfordring at dække et stigende globalt energibehov ad andre kanaler – især sol og vind. Det kræver en fortsat og meget kraftig udvikling og billiggørelse af den vedvarende energi – mål 7 – og enorm investering i ny infrastruktur og i forskning og udvikling – mål 9. Infrastruktur handler om ambitiøs planlægning med ny og bæredygtig energiforsyning, nye transportløsninger og effektiv affaldshåndtering.

Lokalsamfundet – ikke mindst de store byer – har en central opgave her – mål 11. Der skal i storbyerne, hvor langt de fleste mennesker lever, sættes meget mere massivt på kollektiv og elektrificeret transport. Det er afgørende for miljø og klima, men det er også nødvendigt for, at vi overhovedet kan bevæge os i fremtiden. Vi skal også i stor fart bevæge os hen mod en tilstand, hvor affald ikke findes, fordi der er organiseret genbrug af alt.

Hver enkelt af os skal – hvad enten vi optræder som forbrugere, producenter eller investorer – tænke og handle mere bæredygtigt – mål 12. Hvad vi spiser, hvad vi smider ud, hvordan vi transporterer os, og hvilke byggeløsninger vi vælger, betyder en hel masse for, om vores livsform bliver bæredygtig. Mindre kødspisning betyder mindre klimagas og mindre global opvarmning. Her er en del af svaret også ny teknologi. I en ikke alt for fjern fremtid vil meget af det, der føles og smager som kød, faktisk være fremstillet af planter.

Rammerne skal skabes af ny lovgivning – også ny skatteregler. Statsmagten skal bidrage til at gøre den bæredygtige adfærd billigere og mere attraktiv – og den ikke-bæredygtige adfærd dyrere.

Vi skal fortsat have vækst – mål 8. Men det skal være uden fossile brændstoffer og med fuldt genbrug af de knappe ressourcer. Innovation – mål 9 – går ud på, at regeringer og erhvervsliv skal have meget mere præcist fokus på at udvikle

nye bæredygtige, produkter og metoder. Her er vi dygtige i Danmark. Jo mere ambitiøse vi er med at opfylde Verdensmålene nationalt, jo større en del af fremtidens løsninger vil blive leveret herfra og give gode danske job.

FN's Verdensmål 1 er, at vi helt skal udrydde den ekstreme fattigdom i 2030. Gør vi det, så får vi de afgørende gennembrud på mål 2, 3 og 4 – ved at vi kan fjerne sult og give alle mennesker adgang til sundhed og uddannelse. Da vi ikke kan nå målene ved traditionel økonomisk vækst, må vi have meget mere fokus på at udrydde den enorme og voksende ulighed. Ude i verden er der langt flest af hunkøn, der sulter og mangler sundhedspleje og uddannelse. Ligestilling mellem kønnene – mål 5 – er aldeles afgørende. Ligeså er indsatsen mod de enorme indkomstforskelle mellem lande og inden for lande – mål 10.

Et afgørende skridt vil være internationalt samarbejde, der bekæmper skatteflugt og skattely og sikrer skattebetaling fra multinationale selskaber og rige mennesker, dér hvor de tjener deres penge. De fattige lande mister fire gange så meget i skatteflugt fra investorerne, som de får i udviklingsbistand. De har brug for stærke institutioner, der kan bekæmpe korrupsion og opkræve skat – mål 16. Det skal vi hjælpe dem med.

Både rige og fattige samfund har brug for skatteindtægter for at levere service til borgere såvel som at finansiere enorme nye investeringer i en bæredygtig infrastruktur – mål 9 – og indsats mod miljøødelæggelse: Det handler f.eks. også om at standse den rædselsfulde plasticforurening af oceanerne – mål 14. Og det handler om bedre at beskytte jordens dyr og planter – mål 15 – og ikke mindst at plante flere træer, end vi fælder.

Vi når kun målene ved en langt stærkere folkelig forståelse og aktivisme, mere politisk mod og massiv tilskyndelse til privat-offentligt samvirke om at opfinde den halvdel af de nødvendige teknologier og produkter, som ikke findes endnu. Jeg håber og tror, at bagstræberne som Trump heldigvis provokerer flere og flere til at trække kraftigere den rigtige vej.

Mål 17 udtrykker, hvad der er nødvendigt – partnerskaber på alle ledder og kanter. Vi når kun frem ved et stærkere internationalt samarbejde. Men det kræver også meget konkret national og regional indsats (EU). Regeringer og parlamenter kan lægge rammer og lave love, der fremmer de bæredygtige løsninger.

Byer og lokalsamfund skal sammen med regeringerne investere i bæredygtig infrastruktur. Målene skal indarbejdes i al uddannelse – fra børnehaven til afslutningen af den længste universitetsuddannelser.

Det offentlige kan gøre meget for at fremme de grønne og bæredygtige løsninger i sin indkøbspolitik og i de forskningsprogrammer, man støtter og gennemfører sammen med erhvervslivet. Hver enkelt af os kan bidrage både ved dén måde, vi forbruger på, og hvilke krav vi stiller til dé politikere, vi overvejer at stemme på ved næste valg. Ingen skal tro, at de får lov til at vinde

næste valg uden at forpligte sig konkret til alt det, der skal til for at redde næste generation.

Der er lang vej. Men jeg er optimist efter at have talt og diskuteret netop dette ved 250 møder, siden jeg kom hjem fra FN. Jeg har oplevet, at forståelsen vokser dag for dag i alle dele af vort samfund.

Den danske model for implementering af Verdensmålene: 2030-Netværket og 2030-Panelet

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

Med etableringen af Folketingets Tværpolitiske Netværk for Verdensmålene (2030-Netværket) og 2030-Panelet har vi i Danmark skabt en unik model for implementering af Verdensmålene. Med de mange øvrige initiativer omkring Verdensmålene i Danmark er der potentiale for, at vi kan blive foregangsland til inspiration for andre.

Kort før jul rundede vi 66 medlemmer af Folketingets Tværpolitiske Netværk for Verdensmålene (2030-Netværket). Det betyder, at over 1/3 af alle Folketingets medlemmer nu har meldt sig ind i netværket – af egen fri vilje, uden at være udpeget af en partiledelse, uafhængigt af ordførerskaber. Alle folketingets ni partier er repræsenteret i netværket, og vi har to af de nordatlantiske medlemmer med.

En af 2030-Netværkets første gerninger var at etablere en multi-stakeholder-platform, det såkaldte 2030-Panel. Panelet har til formål at understøtte netværkets arbejde gennem løbende sparring, videndeling, fælles temamøder og analyser. Panelets 21 medlemmer fra erhvervsliv, civilsamfund, uddannelsesverdenen mv. er udpeget af netværket, men der er fuld armslængde ift. de aktiviteter, panelet vælger at sætte i gang.

Ingen andre lande har – mig bekendt – en lignende struktur med en stor, bredt forankret tværpolitisk gruppe i parlamentet, som har allieret sig med repræsentanter fra et bredt udsnit af samfundet i en multi-stakeholder-platform, som er uafhængig af regeringen. Den konstruktion, eller »arkitektur« om man vil, kan være til inspiration for andre lande, som søger at styrke det parlamentariske engagement i Verdensmålene og den parlamentariske kontrol med regeringen ift. implementering af nationale handlingsplaner mv. Modellen giver et bud på, hvordan man kobler de politiske aktiviteter om Verdensmålenes implementering med de mange aktører i det omkringliggende samfund, som også er optagede af at gøre Verdensmålene til virkelighed, og vis indsats er helt afgørende for, om vi når i mål.

I det følgende uddybes tankerne bag det tværpolitiske netværk og 2030-panelet, samt hvordan vi arbejder, og hvilke konkrete resultater der er opnået hidtil. Dernæst præsenteres nogle bud på, hvad der yderligere er behov for, for at accelerere fremdriften frem mod 2030.

KIRSTEN BROSBØL
MF (S), formand for
Folketingets Tvær-
politiske Netværk for
Verdensmålene

2030-Netværkets formål

2030-Netværket er et uformelt bottom-up initiativ. Det er ikke nedsat af Folketingets Præsidium eller på ordre fra en partileder. Det er skabt af en – i første omgang – lille gruppe folketingsmedlemmer med hjerte for verdens udvikling og begejstring for de 17, dengang nye, Verdensmål.

Konstruktionen med tværpolitiske netværk er ikke ukendt, men heller ikke særlig udbredt på Christiansborg. Princippet er at samle interesserede politikere fra forskellige partier om en sag, man kan stå sammen om bredt politisk. Og bruge netværket som en platform til at dele viden, skabe debat og dialog og opmærksomhed omkring det fælles tema, indgå i en dialog med regeringens ansvarlige ministre på området om, hvordan man kan samarbejde om at fremme en dagsorden. På den måde en helt anderledes og mindre konfrontatorisk måde at arbejde politisk på, end vi kender det fra spørgetid i Folketingssalen, åbne samråd i de stående udvalg eller debatter i tv.

Således er formålet med 2030-netværket helt overordnet at fremme de 17 Verdensmål og monitorere implementeringen heraf, nationalt og internationalt, ved at:

1. Bidrage til videndeling og debat omkring 2030-dagsordenen og dermed øge kendskabet til Verdensmålene i Folketinget og i offentligheden.
2. Fremme fokus på Verdensmålene som en dansk prioritet gennem arbejdet i Folketinget, Europarådet, Nordisk Råd, IPU, diverse FN-fora og andre passende fora.
3. Indgå i regelmæssig dialog med de ansvarlige ministre om den danske handlingsplan for Verdensmålene og implementeringen af 2030-dagsordenen generelt.

Det er også vigtigt at understrege, hvad netværket *ikke* kan – eller skal: Vi prioriterer ikke i målene eller forhandler om de konkrete politikker og indsatser, der skal til for at nå målene. Dette foregår fortsat i partierne, de stående udvalg og i forhandlingslokalerne i ministerierne. Men vi kan bidrage med viden og inspiration til, at Verdensmålene kommer til at fylde mere i politikformuleringen og i de politiske forlig.

Vi har ikke midler på finansloven eller på Folketingets budget til at udføre konkrete projekter for. Vi har end ikke sekretariatsbistand på Christiansborg. For at få hjælp til praktiske ting som f.eks. at arrangere konferencer har vi indgået et samarbejde med organisationen Globalt Fokus, som er en paraplyorganisation for ca. 80 udviklingsorganisationer. Globalt Fokus agerer således sekretariat for netværket og for 2030-Panelet, hvilket er helt afgørende for, at vi i netværket kan have så højt et aktivitetsniveau, som det har været tilfældet.

2030-Netværkets aktiviteter

Uden en formel og regelmæssig mødekadence og -struktur, som vi kender det fra Folketingets stående udvalg, er initiativet drevet af politikernes lyst til

at engagere sig og bidrage til at skabe aktiviteter selv samt af det samspil, vi har med andre aktører. På den baggrund kan vi glæde os over et enormt højt aktivitetsniveau i de knap to år, netværket har eksisteret.

Videndeling og debat

2030-Netværket har været vært ved en række *møder og konferencer* om Verdensmålene på Christiansborg, bl.a. om bæredygtige investeringer, partnerskaber, etisk handel, og princippet »leaving no one behind«. Vi deltager i kampagnen »*Verdenstimen*«, som arrangeres af Verdens Bedste Nyheder hvert år i uge 36, og vi indgår i Danmarks Statistiks *datapartnerskab*.

Et centralt omdrejningspunkt for netværket er det årlige *Multi-Stakeholder Forum*, som afholdes ved begyndelsen af et nyt folketingsår. Multi-Stakeholder Forum afholdes i samarbejde med 2030-Panelet og et af folketingets stående udvalg. Her samles Verdensmålsaktivister fra alle sektorer i Danmark i arbejdet for, at Danmarks bidrag til indfrielsen af Verdensmålene forbliver ambitiøst. Forummet gør status over, hvor langt Danmark er kommet med implementeringen af Verdensmålene, ligesom der hvert år sættes fokus på et særligt Verdensmål, emne eller en sektor i Danmark.

Folkemødet på Bornholm er en god anledning til at dele viden og skabe debat om Verdensmålene. Derfor har 2030-Netværket engageret sig i værtsgruppen bag Verdensmålenes Telt på folkemødet, som i 2019 bliver til Verdensmålenes Plads med endnu flere aktiviteter end sidste år. Foreningen Folkemødet har endvidere besluttet, at Verdensmålene bliver temaet for hele folkemødet i 2019. 2030-Netværket er med i Folkemødets Advisory Board om Verdensmålene.

Verdensmålene i Folketingets arbejde

Et væsentligt fokus for netværkets arbejde er at sikre et bredt ejerskab til Verdensmålene i Folketinget. Vi har derfor arbejdet målrettet på at få Verdensmålene på dagsordenen i de *stående udvalg*. Vi har sendt en række anbefalinger til alle udvalg om, hvordan Verdensmålene kan integreres i udvalgsarbejdet. Flere udvalg har taget anbefalingerne op på møder og har valgt forskellige tilgange; nogle har nedsat underarbejdsgrupper, nogle har besluttet at afholde høringer. Det mest konkrete resultat er etableringen af en Parlamentariske Arbejdsgruppe om Verdensmålene under Finansudvalget. Denne gruppe har deltagelse fra flere andre udvalg, så den går reelt på tværs af ressortområderne. Arbejdsgruppen vil de kommende to år arbejde på at sikre fremdrift med implementeringen af Verdensmålene, samt at arbejdet koordineres mellem Folketingets stående udvalg. Arbejdsgruppen vil efter to år komme med en beretning, der bl.a. skal adressere, hvordan det sikres, at Folketinget fastholder fokus på Verdensmålene frem mod 2030, og om arbejdet med Verdensmålene kan forankres i Folketinget i en mere fast form. En af arbejdsgruppens første aktiviteter bliver et samråd med Finansminister Kristian Jensen om fremdriftsrapporten og derefter en høring med inddragelse af eksterne eksperter, også med fokus på fremdrift.

Folketingsarbejdet indebærer ofte deltagelse i forskellige internationale fora, hvorfor det også har været et væsentligt element for netværket at sikre et stærkt Verdensmålsfokus i dette arbejde. Således har medlemmer af 2030-Netværket bl.a. deltaget i *High Level Political Forum*, som afholdes hvert år i juli måned i FN i New York. HLPP er det årlige statusmøde i FN, hvor landene afrapporterer på deres fremdrift mod Verdensmålene. Vi arbejder på at arrangere et side-event på HLPP i 2019 med fokus på det parlamentariske arbejde med Verdensmålene. Vi har endvidere deltaget i FN's Kvindekommission samt en konference i UNDP om parlamentarisk arbejde med Verdensmålene.

Nordisk Råd har været en stor inspiration for os, da man her er gået meget systematisk til værks i arbejdet med Verdensmålene. 2030-netværket og 2030-Panelet har holdt fælles møde med repræsentanter fra Nordisk Råd, og vi har fortsat denne kontakt. Der er planer om et fælles arrangement om Verdensmål nr. 12, som Nordisk Råd har lavet en stor rapport om.

Dialog med ministre

Et af netværkets hovedformål er regelmæssige *møder med de relevante ministre* i regeringen. Indtil videre har der været afholdt møder med Finansminister Kristian Jensen og Udviklingsminister Ulla Tørnæs, som er ansvarlige for hhv. den nationale handlingsplan og den udviklingspolitiske strategi med Verdensmålene som omdrejningspunkt. Vi har formået at skabe et tillidsfuldt og fortroligt rum med ministrene, hvor vi kan have en god og konstruktiv dialog om implementeringen af Verdensmålene. Vores forhåbning er, at denne dialog vil brede sig til at inkludere flere ministre.

Interesse fra omverdenen

Det har været overvældende at opleve den store interesse, der har været fra omverdenen, for at høre om og deltage i netværkets aktiviteter. Vi er blevet kontaktet af en række internationale aktører, herunder Gates Foundation, Europa-Parlamentet, UNDP, det tyske Bæredygtighedsråd samt enkeltpersoner så langt væk som Australien, som har ønsket at høre om vores arbejde.

Jeg har som formand for netværket holdt over 100 oplæg og taler for alt fra store interesseorganisationer som KL og Dansk Industri til små virksomheder og gymnasier rundt omkring i Danmark. Min oplevelse er, at der har været – og er – et kæmpe behov for viden og inspiration til at få omsat de noget abstrakte mål til konkret handling.

Og netop dette; at få »oversat« målene til en dansk kontekst og gøre dem relevante for små som store danske aktører er en af de opgaver, som 2030-Panelet har taget på sig.

2030-Panelets formål og aktiviteter

2030-Panelet blev nedsat af 2030-Netværket i juni 2017 som en platform for samarbejde mellem politikerne i netværket og de store og væsentlige samfundsaktører, som er afgørende for, at Verdensmålene kan blive realiseret. I første omgang 16 personer fra bl.a. de store interesseorganisationer som LO, DI, DE og KL, samt repræsentanter fra civilsamfundet, erhvervslivet, fondsverdenen og enkeltpersoner, som har særlig ekspertise inden for Verdensmålene. Siden er panelet udvidet til 22 (p.t. 21) personer med folk fra bl.a. uddannelses- og forskningsverdenen.

Formålet med 2030-Panelet er at understøtte 2030-netværkets politiske arbejde gennem analyser, input og møder med netværket. Panelet kan tage selvstændige initiativer, som findes relevante for at fremme Verdensmålenes implementering i Danmark og internationalt.

Som nævnt er der en række fælles aktiviteter mellem netværk og panel med Multi-Stakeholder Forum og Folkemødet som nogle årligt tilbagevendende nedslagspunkter. Der holdes mindst to årlige fællesmøder mellem panel og netværket.

Som sit første store projekt har 2030-Panelet igangsat en analyse af Danmarks udgangspunkt for at nå Verdensmålene, den såkaldte »Baseline for Verdensmålene«. Formålet med en baseline er at give en status på, hvordan Danmark opfylder Verdensmålene nationalt. Det første skridt i retning mod at kunne handle på Verdensmålene er at finde ud af, hvad vi skal måle på. Ved at supplere de officielle FN-indikatorer med nationalt tilpassede indikatorer, gør baselinen Verdensmålene relevante og brugbare i en dansk kontekst.

Den første baselinerapport blev præsenteret ultimo januar og omhandler Verdensmål nr. 11 om bæredygtige byer og lokalsamfund. Arbejdet er støttet af Rambøll Fonden og Realdania og udføres af Dansk Arkitektur Center og Rambøll Management Consulting i samarbejde med Danmarks Statistik og Kommunernes Landsforening. I processen har der været omfattende inddragelse af fagekspertes, borgere og interessenter på tværs af Danmark.

Baselinerapporten for mål nr. 11, der blev overdraget den 31. januar, var det første konkrete stykke analysearbejde, som 2030-Panelet har præsenteret for 2030-Netværket. Det er hensigten, at der skal udvikles nationale baselines for alle 17 Verdensmål. En samlet baseline for Verdensmålene vil bidrage til at kvalificere debatten om Verdensmålenes implementering i Danmark, som ofte bærer præg af, at aktørerne har forskellige udgangspunkter. Er Danmarks 2. plads på de internationale ranglister over landenes performance på Verdensmålene et udtryk for, at vi næsten er i mål og kan koncentrere os om at hjælpe andre lande? Eller har vi også i Danmark nogle udfordringer, som vi skal takle frem mod 2030? Hvor er det størst, og hvor bør vi fokusere vores indsats? Det kan baselines hjælpe med til at kvalificere.

Næste skridt er naturligt en debat om, hvad endemålet så er. Hvornår kan vi sige, at vi har opnået Verdensmålene? Hvad er målopfyldelse i Danmark? Når vi har visionen på plads, kan vi begynde at diskutere de konkrete indsatser. Hvad skal der til for at bringe os fra udgangspunktet (baseline) til endemålet (visionen for 2030)? Hvilke handlinger og indsatser er der behov for inden for de forskellige mål? Hvordan skal vi prioritere i dem? Hvordan finansierer vi dem? Alle disse spørgsmål vil være oplagte for 2030-Panelet at kaste sig over som det næste, når baseline er på plads.

Mit håb er, at 2030-Panelet vil indtage rollen som den centrale aktør i Danmark, når det gælder at kvalificere og skubbe den politiske debat om Verdensmålene. Vi har brug for, at de mange samfundsaktører gør det tydeligt for Christiansborg, at Verdensmålene er en uomgængelig dagsorden, som vi uanset ståsted bør tage alvorligt. Det er en kæmpe udfordring, men også en kæmpe mulighed for Danmark. Vi har som lille, innovativt land alle kort på hånden for at blive dem, der viser vejen for den mest ambitiøse implementering af Verdensmålene. Og vores erhvervsliv har et vindue for at blive dem, der leverer de løsninger, vi – og verden – har brug for for at komme i mål i 2030.

Med den arkitektur, vi nu har skabt om implementering af Verdensmålene, kan vi få det til at ske. Det kræver, at vi ikke læner os tilbage, men frem i sædet og trykker på speederen.

Immer Besser – fra global til lokal: Indsatsen i kommunerne

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

Kommunerne er centrale leverandører af offentlige serviceydelser, som kan være drivkraft i Danmarks indsats for at komme i mål i 2030. I mange henseender er det derfor lokalt, at Verdensmålene kan oversættes til konkrete løsninger og indsatser.

De to spørgsmål, vi altid møder i samtaler om Verdensmål, er: »Hvad gør kommunerne?« og »Hvad gør virksomhederne?«.

Vi lægger mærke til, når en stor dansk virksomhed udstyrer et skib med fan-garme til plastic for at redde verdenshavene, men forbinder vi klimasikring og opsamlingsbassiner til vand på et idrætsanlæg med Verdensmål?

I kommunerne mærker vi flere af de udfordringer, FN peger på. Det er først for nyligt, vi er begyndt at tale om klimasikring og oversvømmede kloaksystemer. 100-årshændelser i Jyllinge Nordmark, som nu indtræffer hvert andet år. For få år siden var affaldssortering og cirkulær økonomi noget kommunerne kunne vælge til. Det er det ikke længere. Nu er det en selvfølge, at kommunerne har en opgave i at skabe bæredygtige lokalsamfund.

Indtil for nyligt vidste vi ikke så meget om, hvad kommunerne gør. Deloitte pegede i 2017 på, at kommunerne kunne skabe lokal udvikling med Verdensmålsarbejdet og havde dengang en vurdering af, at kun en tredjedel af de danske kommuner havde kendskab til den nationale handlingsplan. Det har ændret sig.

KL har i oktober 2018 gennemført en spørgeskemaundersøgelse i alle 98 kommuner om deres arbejde med FN's Verdensmål, som ikke tidligere har været omtalt eller offentliggjort. Undersøgelsen giver et godt indblik i, hvordan Verdensmålsarbejdet gribes an på tværs af kommunerne. 59 kommuner har deltaget, hvilket giver en svarprocent på 60. 53 af kommunerne har svaret på undersøgelsens samtlige 18 spørgsmål.

Der er spurgt ind til kommunernes arbejde med Verdensmålene, udfordringerne de oplever, målenes administrative og politiske forankring. Hertil viser undersøgelsen også, hvilke mål kommunerne fokuserer på og kommunernes tilgange til arbejdet med Verdensmålene.

**LAILA
KILDESGAARD**
Direktør

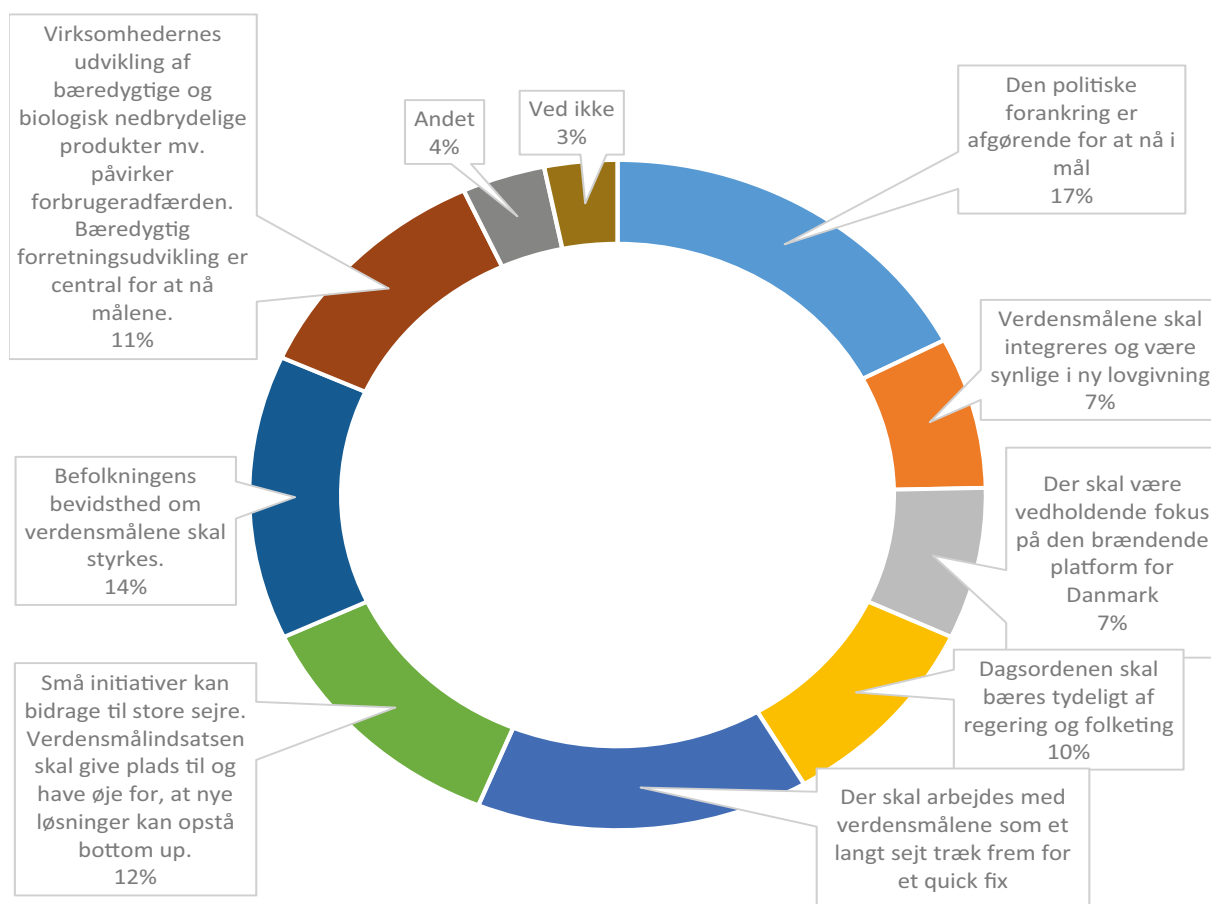

LONE JOHANNSSEN
Chefkonsulent, KL

Kommunernes opfattelse af, hvad der skal til for at realisere Verdensmålene

Hvis vi skal starte med konklusionen, har kommunerne en række bud på, hvad der skal til. Figuren nedenfor illustrerer fordelingen af de adspurgte kommuners besvarelser i henhold til, hvordan de mener, at Verdensmålene skal realiseres.

Figur 1. Kommunernes opfattelse af, hvad realiseringen af Verdensmålene forudsætter. Respondenter: 52

Mange kommuner er i gang

90 pct. svarende til 53 kommuner er i gang eller overvejer at gå i gang med Verdensmålene. Mange beskriver, at de arbejder med målene under andre overskrifter. Kun tre kommuner angiver, at de har truffet en aktiv beslutning om ikke at arbejde med målene.

Der er udfordringer med at komme i gang

De startvanskeligheder, kommunerne nævner, er, at Verdensmålene beskriver globale samfundsproblemer, som kan være vanskelige at oversætte til en lokal dansk kontekst. Mange mener også, at målene beskriver samfundsudfordringer, som Danmarks allerede er langt med at løse. Og at 17 mål kan være

uoverskuelige at gå i gang med i en forvejen hektisk hverdag. Kommunerne efterspørger metoder og redskaber som hjælp til at komme i gang.

Bæredygtig udvikling har stigende betydning for den kommunalpolitiske dagsorden – især på områder som teknik og miljø

Kommunernes væsentligste bevæggrunde for at engagere sig i arbejdet med Verdensmålene kan identificeres ifm., at kommunerne oplever, at en bæredygtig udvikling har en stigende betydning for den kommunalpolitiske dagsorden. Kommunerne angiver, at de oplever, at lokalbefolkningen har en stigende interesse for bæredygtighed.

Der er eksempelvis kommuner, hvor parcelhusejere sorterer affald i op til 20 fraktioner og gemmer det i månedsvis i carporten. Et meget konkret arbejde med ansvarlig produktion og forbrug som mål 12 er udtryk for.

Kommunernes tilgange til arbejdet med Verdensmålene varierer

Ser vi på kommunernes tilgange til Verdensmålene, fremgår det, at der er en relativ stor spredning i, hvordan de adspurgte kommuner anvender Verdensmålene i det daglige arbejde.

43% af de adspurgte kommuner refererer eksempelvis til Verdensmålene som et fælles sprog til at beskrive kommunernes eksisterende indsats, mens 55% af kommunerne erklærer, at Verdensmålene også fungerer som et redskab til at nytænke kommunens indsats. Endelig tilkendegiver 21% af de adspurgte kommuner, at Verdensmålene anvendes som led i kommunens branding over for tilflyttere, rekruttering af arbejdskraft og nye virksomheder.

På samme måde er der stor variation i den politiske og administrative forankring af målene.

Størstedelen (41%) af kommunerne angiver, at målene politisk er forankret i kommunens kommunalbestyrelse, mens 17% af de adspurgte kommuner henviser til, at målene er forankret i et specifikt fagudvalg, hvortil der i overvejende grad henvises til teknik- og miljørelaterede udvalg. Foruden dette angiver 7% af kommunerne, at målene er forankret i et særlig §17 stk. 4-udvalg, der giver mulighed for, at kommunalbestyrelserne kan nedsætte udvalg med deltagelse af både politikere og andre interessenter.

I henhold til målenes administrative forankring angiver 24% af kommunerne, at målene er forankret hos kommunaldirektøren, mens ligeledes 24% af kommunerne erklærer, at målene er forankret hos en fagdirektør, der i overvejende grad arbejder med teknik- og miljøområdet. 40% af kommunerne angiver, at målene er forankret andetsteds, hvortil man kan konstatere en stor forskellighed i relation til det organisatoriske setup af målenes forankring.

Kommunernes finansiering af Verdensmålene

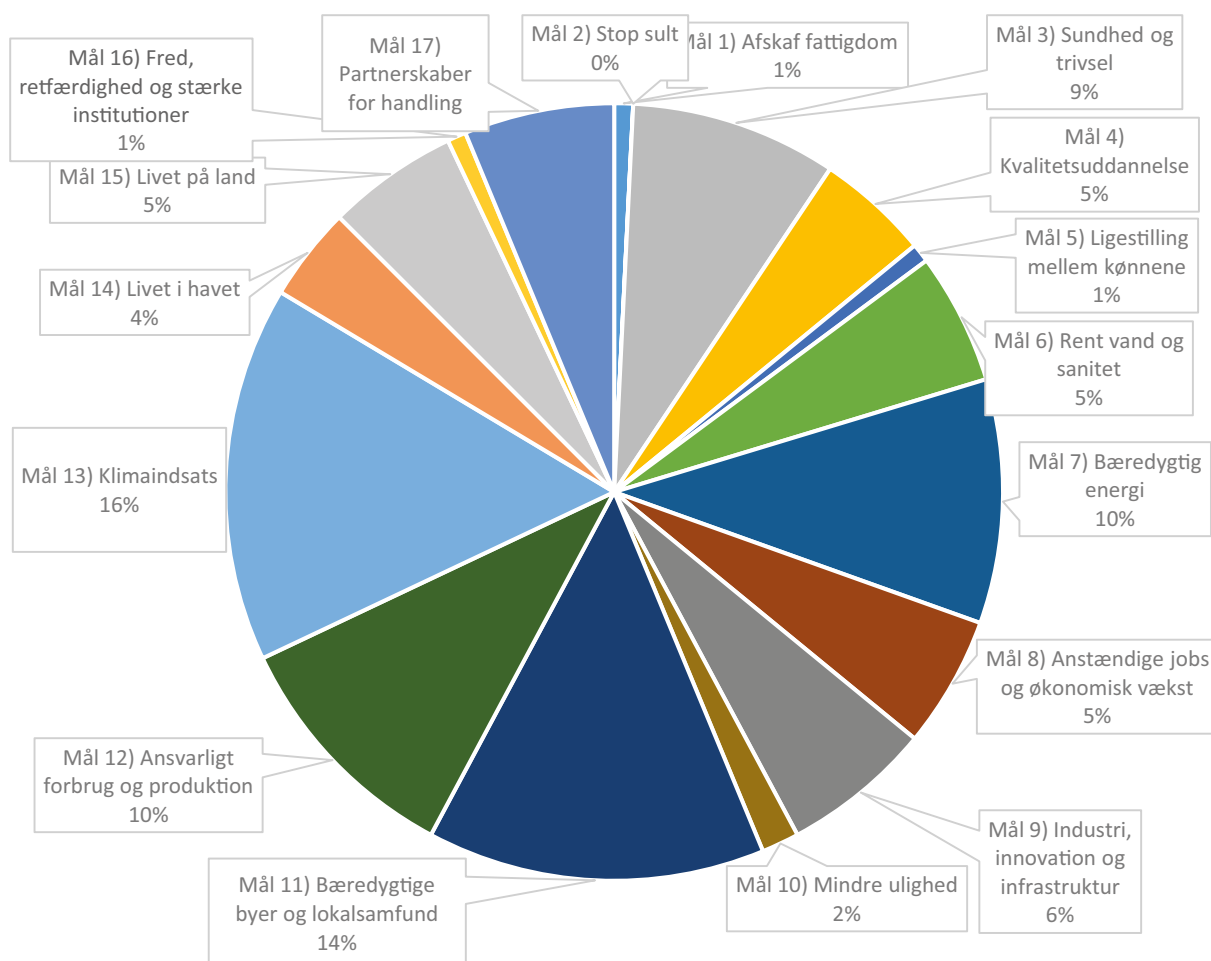
Der tegner sig et billede af, at kommunerne i overvejende grad finansierer arbejdet med Verdensmålene gennem kommunens eksisterende budget (47%), mens 36% af de adspurgte kommuner bl.a. angiver, at der endnu ikke er afsat midler, og at arbejdet med Verdensmålene skal indarbejdes i kommunes fremadrettede budget. 6% af de adspurgte kommuner tilkendegiver, at finansieringen af Verdensmålene er afsat ved at trække på kommunens reserver.

Kommunernes prioriterede arbejde med Verdensmålene

Ift. til hvilke Verdensmål de adspurgte kommuners arbejder med, svarer 23% af kommunerne, at de arbejder med samtlige 17 mål, mens 42% af kommunerne tilkendegiver, at de har prioriteret nogle af målene, mens 36% af kommunerne svarer »ved ikke« til spørgsmålet om, hvilke mål kommunen arbejder med.

Figuren nedenfor illustrerer, hvilke mål kommunerne, som har tilkendegivet, at de arbejder prioriteret med målene, arbejder med samt besvarelsens fordeling i forhold til hinanden. I denne sammenhæng skal det bemærkes, at svarene fordeler sig på i alt 22 kommuner.

Figur 2. Kommunernes prioritering af de 17 Verdensmål. Respondenter: 22

Af figuren fremgår det, at de kommuner, som arbejder prioriteret med Verdensmålene, retter størst fokus på mål 7, 11, 12 og 13 – mål som i høj grad relaterer sig til teknik- og miljøområdet.

Kommunernes måling af Verdensmålsindsatsen

Ingen af de adspurgte kommuner gør brug af FN's indikatorer til måling af kommunens fremdrift i relation til Verdensmålene. En kommune angiver, at den har udviklet egne indikatorer til måling af Verdensmålene. En enkelt kommune angiver også, at den gør brug af en kombination af FN's indikatorer og egne indikatorer til måling af fremdrift. En kommune angiver, at den gør brug af Danmarks Statistiks tal for FN's indikatorer, ligesom også en enkelt kommune angiver, at den anvender KL's tal for FN's indikatorer.

15% af de adspurgte kommuner angiver, at de slet ikke måler fremdriften af Verdensmålsindsatsen via indikatorer, mens 17% tilkendegiver, at kommunen følger op på indsatsen via mundtlig eller skriftlig afrapportering til kommunalbestyrelsen. 17% angiver ydermere, at man ikke følger op på Verdensmålsindsatsen.

27% af kommunerne angiver »andet« til opfølgning på kommunens fremdrift, hvortil det bl.a. uddybes med, at indikatorerne er under udvikling, at man afventer anbefalinger fra §17 stk. 4-udvalg, og at der følges op på fremdriften gennem indsatser koblet til Verdensmålene. 15% angiver »ved ikke« ift. kommunens måling af indsatsen.

Det er tankevækkende set i sammenhæng med, at der i regi 2030-panelet, som rådgiver Folketinget om arbejdet med Verdensmål, er sat et arbejde i gang med at måle på indsatsen. Her lægger vi vægt på, at de enkelte kommuner får mulighed for at vide, hvor de er henne i forhold til de forskellige dimensioner, som Verdensmålene handler om, og måle på egen fremdrift. I januar 2019 blev en rapport med en såkaldt baseline for mål 11, der handler om bæredygtig byudvikling, fremlagt. En slags nulpunktsmåling som kommunerne vil kunne bruge. Der kommer til at ligge en mulighed i at dele viden om de værktøjer, der udvikles undervejs til at måle progression i arbejdet i den enkelte kommune.

Kommunernes realisering af Verdensmålene gennem partnerskaber

Selvom mål 17 om partnerskaber er et vigtigt element i FN's Verdensmål, ser det ikke ud til at være et nyt afgørende parameter for kommunerne. Kommunerne svarer, at de langt hen ad vejen løser indsatsen i eksisterende partnerskaber, og at der kun er 17% af dem, der har indgået nye partnerskaber særligt med henblik på Verdensmålsarbejdet. Samarbejdspartnere er typisk private virksomheder, civilsamfundsorganisationer og andre offentlige institutioner som eksempelvis State of Green.

Forskningsprojekt om Verdensmål i danske kommuner

Udover den nye viden, der er genereret i spørgeskemaundersøgelsen, er tre kommuner gået sammen med KL og RUC om at skabe et egentligt forskningsmæssigt perspektiv på arbejdet med Verdensmål i kommunerne. Projektet inviterer flere kommuner med i netværk. Kommuner som har ambitioner med indsatsen.

Forskningsprojektet vil gå i dybden med nogle af de perspektiver, der nævnes ovenfor, så der kommer ny viden, om hvordan danske kommuner arbejder med Verdensmål. Mere viden, om hvilke mål de vælger, men også viden om hvordan en global dagsorden indlejres i de kommunale strategier.

Forskningsprojektet kommer til at kaste lys på, hvordan der konkret arbejdes med mål 17 i kommunerne om partnerskaber, fordi vi ikke har nogen samlet indsigt i, hvordan sådanne projekter ledes og styres. Dermed vil arbejdet med forskningsprojekt om Verdensmål kunne bidrage med mere generel viden om samskabelse i kommunerne. Der vil komme ny viden om netværksstyring. Der vil komme mere overordnede resultater, som kan bidrage til, hvordan globale dagsordener oversættes og gennemføres lokalt. Studierne vil have fokus på drivkræfter, barrierer og gevinster på de områder, som er nævnt her: Prioritering af ressourcer, valg af mål og indsatser, organisering og politisk forankring. Vi forventer, at der ligger resultater af forskningsprojektet i form af en afhandling i 2021.

Immer Besser

Der er en meget stor variation i den måde, kommunerne arbejder med Verdensmålene på. For nogle kommuner er det en sag for den samlede kommunalbestyrelse, som ligger i direkte forlængelse af tidligere besluttede initiativer om eksempelvis Bright Green Island, Zero Carbon eller særlige indsatser på tværs af kommunerne som Agenda 21.

Andre steder er det partnerskabsdagsordenen, der fylder, og samarbejdet med de lokale virksomheder. Det kan også være et udvalg, der tager sig af Verdensmål sammen med eksempelvis plan og udviklingsopgaver eller et særligt nedsat udvalg til anledningen. De prioriterede indsatser er typisk på teknik og miljøområdet, og den foreløbige opgørelse peger på, at de kommuner, som har valgt mål til og fra, typisk arbejder med mål 11 om bæredygtige byer, mål 12 om ansvarligt forbrug for produktion og mål 13 om klimainsatsen.

Når vi ser på kommunernes samlede portefølje, er det oplagt at inddrage mål 3 om sundhed, mål 4 om kvalitetsuddannelse og mål 8 om anstændige job, da det falder inden for de kommunale kerneopgaver. Men det er ikke her, tyngden ligger hos kommunerne.

NOTE

I spørgeskemaet, er der nogle spørgsmål, som indeholder mere end én svarmulighed, hvilket får betydning for, hvordan vi kan tolke resultatet af et spørgsmål med flere svarmuligheder. Ved spørgsmål, der har mere end en svarmulighed, vil vi kunne se kommunernes samlede prioriteringer af f.eks., hvilke specifikke Verdensmål der samlet set arbejdes med, mens vi ikke kan se, hvordan målene prioriteres i forhold til hinanden. Dette betyder, at læseren skal være opmærksom på, at procenttallene visse steder, hvis de lægges sammen, kan resultere i en samlet procentsats, der er større end 100. Af denne grund vil gennemgangen af surveyens resultater – i tilfældet med spørgsmål med mere end en svarmulighed – også henvise til grafer, hvor der tages højde for besvarelsernes indbyrdes forhold, og som dermed illustrerer den samlede fordeling af deltageres besvarelser.

Artiklen bygger på:

KL's handlingsplan for FN's Verdensmål, Folkemødet juni 2018

Resultater af KL SDG survey – internt notat KL, oktober 2018

Projektbeskrivelse: Samskabelse af FN's Verdensmål i danske kommuner. Et samfinansieret forskningsprojekt 2018. Internt notat

Udkast til afrapportering om baselinerapport på Verdensmål 11. 2030-panelet, januar 2019

Præsentationer på konferencer hos DIEH, DE og DANVA 2018

»Kommunerne kan skabe lokal udvikling med FN's Verdensmål«. Rapport udarbejdet af Deloitte om kommunernes kendskab til og arbejde med FN's Verdensmål. Juni 2017

Bæredygtighed er et grundvilkår for dansk erhvervsliv

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

I 2015 indgik verdenssamfundet en global aftale om bæredygtig udvikling. FN's 2030-dagsorden, baseret på 17 Verdensmål, har i dag stor betydning for erhvervslivet.

MDG fik stor betydning

De 17 Verdensmål ligger i forlængelse af FN's 8 Millennium Development Goals (MDG), der i perioden 2000-2015 skabte store fremskridt inden for sundhed og uddannelse i mange ulande. De nye Verdensmål er langt mere omfattende og adskiller sig dermed på centrale punkter væsentligt fra MDG'erne.

For det første gælder Verdensmålene for alle lande. Verdens ledere har forpligtet sig til en bred politisk og universel dagsorden, som alle har ansvaret for at løfte. Det klassiske Nord-Syd-udviklingssamarbejde opdelt i fattige og rige lande er erstattet af målsætninger i alle lande om at udrydde fattigdom og fremme bæredygtig udvikling i én dagsorden.

For det andet spiller den private sektor en central rolle i indfrielsen af Verdensmålene. FN har estimeret, at såfremt Verdensmålene skal nås på 15 år, kræver det øgede globale investeringer for mellem 2 og 3 billioner USD – hvert år. I dag bruger de rige lande omkring 0,3 pct. af deres samlede økonomi på verdens fattige lande. Ifølge FN's beregninger skal de snarere bruge omkring 4 pct., hvis Verdensmålene skal realiseres.

Derfor arbejder udviklingslande og donorer hårdt for at etablere partnerskaber, der kan bidrage til at katalysere og mobilisere privat finansiering, viden, innovation og ny teknologi, der samlet bidrager til en mere bæredygtig udvikling i verden.

Et historisk momentum

Med Verdensmålene er der skabt en global ramme og et historisk momentum i international udvikling og bæredygtighed. Erfaringerne med MDG'erne var gode. Med SDG'erne er der for alvor sat gang i en mere bæredygtig udvikling i verden med erhvervslivet som katalysator. Den globale enighed om verdens udfordringer og de fælles mål for klodens tilstand og befolkning i 2030 skaber pejlemærker for både offentlige og private aktører i hele verden.

THOMAS BUSTRUP
COO, Dansk Industri

Det forhold, at den private sektor spiller en så markant rolle, er en erkendelse af, at det er afgørende at bringe virksomhedernes og den øvrige private sektors teknologi, innovation, kompetencer og finansiering i spil. Det betyder også, at lovgivning, investeringer og partnerskaber i stigende grad knyttes til ét eller flere af FN's mål i form af krav, incitament og betingelser til virksomhederne.

Forretningspotential

Verdensmålene skaber konkrete forretningsmuligheder i stor målestok, fordi der vil blive investeret mere i sektorer, hvor ikke mindst danske virksomheder har stærke kompetencer, såsom grøn energi, vand, fødevareteknologi, sundhed og andre bæredygtige løsninger.

For nogle af virksomhederne handler det om at forstå og omfavne verdens store udfordringer som nye muligheder. For andre virksomheder er Verdensmålene et signal om at tænke i nye baner.

Klimaforandringer, urbanisering og knaphed på ressourcer truer også virksomhederne. Et metalstøberi med intensivt energiforbrug kan for eksempel blive stillet over for nye kundekrav om at nedbringe deres CO₂-udslip, fordi det er en del af kundens klimaindsats, og så gælder det som leverandør om at have svaret før konkurrenten, hvis man skal være konkurrencedygtig i fremtiden.

En rapport, der har fået stor international opmærksomhed, er »*Better Business, Better World*« (2017). Den udmærker sig netop ved at fremhæve de store økonomiske og sociale gevinster, der kan høstes ved at integrere Verdensmålene i virksomhedernes forretningsmodeller. Ifølge rapporten er der markedsmuligheder relateret til Verdensmålene for mindst 12 billioner USD i mulig omsætning og besparelser inden for de fire områder: 1) sundhed og velfærd, 2) fødevarer og landbrug, 3) byer og mobilitet og 4) energi og materialer.

DI's publikation »The Global Goals and Opportunities for Business« (2016) påviser, at der er et godt match mellem kernekompetencer i dansk erhvervsliv og de største globale udfordringer. Det gælder eksempelvis danske løsninger, der kan øge produktiviteten i landbruget og fødevarers holdbarhed og dermed være med til at tilfredsstille efterspørgslen efter protein og fødevarer. Det gælder de 2,3 mia. mennesker, der i dag ikke har adgang til ordentlige sanitære forhold og de flere hundrede millioner mennesker, der mangler rent drikkevand.

Danske frontløbere

Samtidig er danske virksomheder frontløbere inden for bæredygtighed. Ifølge IMD World Competitiveness Yearbook (2018) ligger Danmark på førstepladsen i virksomheders prioritering af bæredygtig udvikling. Det skyldes blandt andet, at danske virksomheder har mange års erfaring med at levere bære-

dygtige løsninger, der bidrager til at løse de globale udfordringer inden for eksempelvis vand, fødevarer og grøn energi.

Potentialet for, at danske virksomheder kan forene Verdensmålene og deres egne forretningsmæssige mål, er således stort. Men hvis det skal omsættes til vækst og nye arbejdspladser, kræver det dels, at virksomhederne kender potentialet og formår at integrere denne nye dagsorden i nye forretningsmodeller, og dels at deres rammevilkår tilpasses således, at virksomhederne får det bedst mulige afsæt for at kunne gribe de globale forretningsmuligheder.

Derfor er DI optaget af at understøtte virksomhedernes *forretningsmæssige* arbejde med Verdensmålene og samtidig sikre de bedst mulige *rammevilkår* for erhvervslivets engagement i Verdensmålene.

DI's forretningsmæssige indsats – Fra Filantropi til Forretning

Mange virksomheder har forstået det forretningsmæssige potentiale i Verdensmålene. Men der findes ikke et *quick fix* til at integrere Verdensmålene i kerneforretningen, og mange efterspørger derfor en metodisk og strategisk tilgang hertil. Dansk Industri har derfor stor fokus på at udvikle en metode, som danske virksomheder kan anvende i deres strategiske arbejde med bæredygtighed.

Det sker gennem det ambitiøse projekt »Fra Filantropi til Forretning«, som Dansk Industri har sat i gang i et tæt samarbejde med Industriens Fond, CBS og FN's Global Compact-netværk af danske virksomheder.

Projektet omfatter 21 meget forskellige virksomheder, som alle har en innovativ tilgang til bæredygtighed. De har ambitioner om at styrke forretningen ved at udvikle nye bæredygtige løsninger. DI samarbejder med de 21 virksomheder og tester en række værktøjer gennem fem trin, som løbende gøres tilgængelige. Målet er at udbrede metoden til danske virksomheder med henblik på, at de bevarer eller udbygger et konkurrencemæssigt forspring og samtidig bidrager til at løse nogle af de vigtigste udfordringer, som vores samfund står overfor.

Dansk Industri gør en stor indsats for at nå ud til resten af erhvervslivet ved at dele erfaringer og kommunikere dem ud gennem en lang række seminarer og på digitale platforme som LinkedIn. Hjemmesiden www.sdgforretning.dk vil i løbet af 2019 blive opgraderet til en portal for erhvervslivet og blandt andet omfatte en guide, der metodisk gennemgår, hvordan man strategisk kan arbejde med Verdensmålene.

Topledelsen skal med

Da der er tale om at udvikle en forretningsmodel med udgangspunkt i bæredygtighed, er det vigtigt, at topledelsen bakker op og kommunikerer det klart og tydeligt både internt og eksternt. På den måde kan Verdensmålene blive en løftestang for virksomhedernes innovation.

Virksomheder, der har visioner, mod og innovativ kapacitet til at levere bæredygtige løsninger, vil også høste store økonomiske gevinster i fremtiden. Når eksempelvis Carlsberg med deres »Together towards zero«-strategi sigter mod at eliminere deres CO₂-emissioner inden 2030, så siger de det højt, også selvom de endnu ikke ved præcist, hvordan de skal nå målsætningerne. Men målet driver deres innovation og forretningsudvikling, hvilket er med til at styrke deres konkurrencekraft og gøre dem mere interessante for forbrugerne.

DI's politiske indsats

Det er en politisk mærkesag for DI, at Verdensmålene bliver en drivkraft for øget international handel. Men det kræver, at de politisk bestemte rammevilkår tilpasses.

Det er glædeligt, at der på den politiske scene i Danmark er voksende interesse for og fokus på Verdensmålene. De synes efterhånden at vinde større udbredelse blandt politikere og i embedsværket. I Folketinget er der oprettet et tværpolitisk 2030-netværk samt en tværpolitisk arbejdsgruppe for folketingsmedlemmer, hvor alle partier er repræsenteret. Flere ministerier og kommuner arbejder ligeledes på særlige Verdensmålsindsatser.

Dertil kommer regeringens handlingsplan for FN's Verdensmål fra 2017, der har fokus på, hvordan Danmark vil følge op på Verdensmålene nationalt og internationalt. Handlingsplanen sætter rammen for regeringens tilgang og prioriteter for opfølgning på Verdensmålene. Samtidig efterspørger regeringen i handlingsplanen, at øvrige aktører – særligt erhvervslivet – synliggør deres bidrag til Verdensmålene.

Politisk leverer DI konkrete forslag til, hvordan rammevilkårene med fordel kan tilpasses for at understøtte et større engagement fra privatsektoren. Lad os zoome ind på et par eksempler:

Finansiering

Der er behov for nye investeringer i milliardklassen hvert år, hvis Verdensmålene skal nås inden 2030. Såfremt danske bæredygtige løsninger i højere grad skal ud over den globale rampe, er det afgørende, at den nødvendige *finansiering* bliver gjort tilgængelig. Derfor mener DI, at udviklingsbistanden i højere grad skal understøtte nye bæredygtige investeringer ved at fungere som katalysator for at inddrage større dele af den private sektor og tiltrække privat kapital. Derudover er der behov for nye innovative finansieringsinstrumenter, som kan motivere virksomhedernes forretningsmæssige engagement i Verdensmålene. Investeringsfonden for udviklingslande (IFU), Danmarks Eksportkredit (EKF) og øvrige finansieringsordninger kan med fordel tilpasses med henblik på at sikre en mere komplet palet af instrumenter til rådighed for den private sektor.

Eksportfremme

Det er vigtigt, at danske løsninger bliver markedsført globalt, og derfor er der behov for at styrke den danske *eksportfremme* gennem den kollektive erhvervsfremmebevilling. Det vil medføre flere kollektive erhvervsfremstød i udlandet med fokus på kommercielle bæredygtige løsninger. Puljen for de kollektive erhvervsfremstød er et af de mest effektive og efterspurgte erhvervs-politiske instrumenter. Fra 2019 indgår Verdensmålene som pejlemærker for de ansøgninger, der godkendes. En større bevilling vil således føre til flere fremstød med fokus på Verdensmålene.

Energi

Danmark har et stærkt grønt brand, og udlandets efterspørgsel af danske løsninger inden for intelligent og effektiv energianvendelse samt vedvarende energiproduktion er stor og fortsat stigende. På energiområdet har DI blandt andet fokus på at understøtte eksport af dansk energiteknologi, som samtidigt kan være et vigtigt bidrag til Verdensmål 7: Bæredygtig energi. DI bakker op om regeringens eksportstrategi for energiområdet. Dens formål er at sikre tilstrækkeligt fokus og ressourcer til eksportindsatsen og samtidig skabe bedst muligt samspil mellem virksomheder, finansieringsordninger, eksportfremmesystem og myndigheder for at fremme branchens eksport.

Cirkulær økonomi

Cirkulær økonomi betyder fokus på ressourceeffektivitet, på at fastholde værdi i ressourcerne og forlænge levetiden på produkter. Konkret drejer det sig om at nytænke både design, produktion, salg og forbrug, så ressourcer kan bruges igen og igen. Cirkulære løsninger understøtter dermed både Verdensmålene og er samtidig stærke forretningsmuligheder for danske virksomheder. Stærke danske traditioner for innovation og design kan placere Danmark som *top in class*, når det handler om nye løsninger og nye forretningsmodeller. DI arbejder både i Danmark og i EU-regi for at fremme den cirkulære dagsorden og fjerne lovgivningsmæssige barrierer. For eksempel skal virksomhederne bedre kunne udnytte råvarer, der bliver tilovers i produktionen, eller handle med sekundære ressourcer på tværs af landegrænser.

Nationalt arbejder DI især for en ny organisering af affaldssektoren, hvor virksomhederne får adgang til at genanvende husholdningsaffaldet, som kommunerne i dag har anvisningsret til. Målet er, at meget mere af det indsamlede affald skal anvendes igen – affald skal ses som fremtidens råvarer. For at opnå det er der brug for virksomhedernes kendskab til markedet, mens der fortsat er brug for kommunerne i myndighedsrollen snarere end som råvareleverandør.

Vand

Adgang til rent og sikkert vand for alle og rensning af spildevandet er nogle af verdens allerstørste udfordringer. Det er forudsætningen for udvikling og bedre livsvilkår samt fortsat vækst for erhvervslivet. Mange steder i verden er

der vandmangel, og derfor er vandeffektivitet vigtig. Danmark har en styrkeposition i at levere intelligente og effektive vandløsninger. Men konkurrencen er hård, og det kræver løbende fokus på at udvikle nye innovative løsninger. DI mener, at vi skal blive bedre til at sælge vores viden og teknologi, hvis vi fortsat skal være blandt de førende lande på vandteknologiområdet. Danmark skal derfor gøre endnu mere for at udbygge sin position som vækstcenter for nye innovative løsninger. Der skal fokus på og midler til forskning i vandløsninger, der understøtter FN's Verdensmål, og samtidigt skal vi øge eksporten af de smarte vandløsninger, som verden har brug for.

Løsninger er påkrævet

Verden står over for meget store udfordringer, og det er nødvendigt at finde løsninger på disse i en fart. Det næste årti er kritisk, og for mange virksomheder vil en verden præget af en usikker og ikke-bæredygtig udvikling betyde, at en »business as usual«-strategi er risikabel. Hvis tilstrækkeligt mange ledere i både den offentlige og private sektor agerer nu, kan vi samlet lægge en anden og bedre retning for klodens tilstand og sikre en mere social og miljømæssig balance i verden. DI er i fuld gang og opfordrer alle kommuner, ministerier og organisationer til at komme i arbejdstøjet.

Fagbevægelsen og Verdensmålene

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

I denne her artikel vil vi forsøge at give vores bud på, hvad vi mener, at Verdensmålene kan, og hvad de ikke kan – set med fagbevægelsens briller. Vi vil også give nogle bud på, hvordan Danmark kan speede udviklingen op, så vi rent faktisk kan lykkes komme i mål med Verdensmålene, inden vi skriver 2030 i kalenderen.

En kær gammel ven. Og en ny, spændende fremmed, vi skal lære bedre at kende og forstå.

Sådan kan man kort beskrive vores syn på Verdensmålene. For os at se er der en masse muligheder, begejstring og bud på faktisk forandring i Verdensmålene. Men der gemmer sig også en fare for, at der bliver gjort en masse i det små. Men at den store, nødvendige forandring udebliver.

Samme forandringsdagsorden

Men først lige et par ord om, hvorfor vi ser en kær, gammel ven i Verdensmålene.

Verdensmålene handler jo i sin enkelthed om at skabe en bedre verden, der er mere bæredygtig og social retfærdig i 2030 end i dag. Det er fuldstændig sammenfaldende med den vision, vi har i fagbevægelsen.

Det ligger også i fagbevægelsens DNA at tage ansvar. Vi kan ikke bare pege fingre ad andre – eller sætte vores lid til, at skiftende regeringer løser problemerne for os. Vi kan som stærke samfundsaktører skabe stabilitet og fremgang gennem dialog, handling og forpligtende aftaler.

Det er dét, der ligger i Verdensmål nr. 17: Partnerskaber for handling. Det er en metode, der tilsiger, at udvikling sker gennem forpligtende partnerskaber. Ikke mindst mellem parter, der ikke normalt er hinandens allierede.

Det er en metode, vi har anvendt på det danske arbejdsmarked i mere end hundrede år. Vi indgår i partnerskaber for handling, når vi fx indgår aftaler og overenskomster med arbejdsgivere om løn og vilkår. Eller trepartsaftaler med både arbejdsgivere og regering om fx flere praktikpladser eller efter-/videreuddannelse.

NANNA HØJLUND

Næstformand i
Fagbevægelsens
Hovedorganisation, FH

ARNE GREVSEN

Næstformand i
Fagbevægelsens
Hovedorganisation, FH

Sådanne aftaler er ikke alene med til at skabe anstændige job og bæredygtig vækst (mål nr. 8), men er også med til at sikre en mere lige fordeling af velstanden i samfundet, mindre ulighed (mål 10), mere ligestilling (mål 5) og kvalitetsuddannelse (mål 4).

Endelig er mantraet om »leave no-one behind«, som er gennemgående for Verdensmålene, også et gammel fagbevægelses-slogan. Vi kender det dog som »alle skal med« – eller slet og ret som »solidaritet«.

Vi ved, hvor vigtigt stærke institutioner (mål nr. 16) – som vores vigtige velfærdsinstitutioner – er for at netop at få alle med om bord og bekæmpe marginalisering og fattigdom (mål nr. 1). Vi er ikke rige, lige og trygge i Danmark *på trods* af vores udbyggede velfærd og velfungerende offentlige sektor, men *på grund* af det. Samtidig udgør fagbevægelsen og arbejdsgiverne stærke institutioner under den danske model. Med stærke institutioner i konstruktivt samarbejde sikrer vi stabilitet og fremskridt.

»Business as usual« er ikke nok

Verdensmålene understøtter altså på mange måde tiltag og samfundselementer, vi allerede kender fra de nordiske velfærdslande. Det er fristende at læne sig tilbage; Opskriften kender vi, og vi følger den nærmest i blinde.

Men at lægge sig i hængekøjen er stik imod hele tanken bag Verdensmålene. Verdensmålene sætter nemlig barren så højt, at selv Danmark må oppe sig: Vi har stadig lang vej igen. Og hvis vi skal nå målene inden 2030, har vi faktisk temmelig travlt.

Det er det første, vi vil fremhæve, som er fantastisk ved Verdensmålene: Et højt ambitionsniveau.

For det andet er der en vigtig forståelse af, at Verdensmålene hænger sammen, *alle* sammen: Det er ikke et ta´ selv bord, hvor du bare kan fremhæve de mål, du selv synes er mest interessant at tale om.

Grønne som røde og blå, så er målene forbundet.

Det betyder – for det tredje – at dialogen omkring Verdensmålene automatisk får dem, der deltager i den, til at kigge bredere ud – og byde sig til, hvis andre mener, at vi er vigtige for løsningen af andre mål også. Det bringer alle – og ikke kun fagbevægelsen – ud af sin egen komfort zone.

Kort fortalt: Verdensmålene kræver af os alle, at vi gør *mere*, end vi gør i dag; At vi overvejer, hvor vores impact ift. at komme i mål er størst. Og om den impact kan blive *endnu* større ved gøre noget *andet* og måske med nogle *andre*, end vi gør i dag.

For »business as usual« er ikke nok, hvis vi skal vende og/eller fremme udviklingen. Det gælder globalt, nationalt og lokalt.

Husk det, vi allerede står på

Det er ikke så svært at lade sig rive med af begejstringen over Verdensmålene: Det er lykkes FN at skabe et univers med flotte farver og ikoner, som vækker begejstring, ikke mindst blandt børn og unge – og som alle kan bruge frit. Og gør det.

Det er på den ene side en kæmpe styrke, for vi ser pludselig Verdensmålene alle vegne og de vækker genkendelse blandt mange, verden over.

På den anden side kan man iklæde sig og benytte Verdensmålene, uden at det er garant for nogle fremskridt, og uden at det indebærer nogen særlig forpligtelse. Faren for tomme ord og »SDG-washing« er i den grad til stede.

Og det er nok den del, vi har det sværest med i fagbevægelsen.

Vi kan være bekymrede for, at nogle ser Verdensmålene som en belejlig afløser for eksisterende internationale aftaler og forpligtelser; *ikke* som noget, der bygger ovenpå. Og da det jo netop ligger i metodefriheden, at man kan gribe arbejdet med Verdensmålene an, som man vil, er der heller ingen, der efterprøver det.

Lad os komme med et eksempel ift. mål 8 om økonomisk vækst og anstændigt arbejde.

I 2019 kan vi markere 100-året for ILO, *International Labour Organisation*. ILO er en FN treparts-institution efter skandinavisk forbillede. ILO har i sit snart 100 års virke dannet rammen om en dialog mellem fagbevægelse, arbejdsgivere og regering på verdensplan, som har resulteret i en række fælles »færdselsregler« for det globale arbejdsmarked: I alt omkring 200 såkaldte arbejdsstandarder er det blevet til – lige fra konventioner mod slaveri og børnearbejde til fælles standarder for ligeløn og barsel.

For os at se er efterlevelsen af ILO-konventioner en helt grundlæggende præmis for mål 8. Det skal således ikke være muligt for lande og virksomheder på nogen måde at hævde, at de gør en indsats ift. mål 8, hvis de samtidig krænker ILO-kernekonventioner.

Men den situation kan måske opstå. For det står alligevel aktører frit for, om de vil profilere sig selv på mål 8, da ingen holder øje med det.

Koblingen mellem Verdensmålene og eksisterende aftaler og internationale konventioner er for os at se ikke tydelig nok. Vi mener, at det bør stå helt skarpt, at man ikke kan kaste sig over Verdensmålene og se bort fra den regulering, der allerede eksisterer. Verdensmålene bygger tværtimod ovenpå og går skridtet *videre* end eksisterende regler.

Vigtigt at måle frem- og tilbageskridt

Netop derfor er vi glade for, at der i det mindste er knyttet en række indikatorer til de 17 Verdensmål og over 169 delmål, som FN's medlemslande har vedtaget.

Danmarks Statistik har været en stærk driver i arbejdet med at måle frem- og tilbageskridt for Verdensmålene, og Verdensmålsplatformen er et rigtig godt udgangspunkt for samtalen om målene. Og for at få en fælles forståelse af frem- og tilbageskridt for målene.

Hvad skal vi gøre for at komme i mål?

Så lad os afslutningsvis være helt konkrete. I Fagbevægelsens Hovedorganisation vil i den kommende tid arbejde benhårdt på:

- At stoppe den stigende ulighed ved at indføre ulighedsstop. Man stopper ikke uligheden med et politisk løfte, men vi har brug for et nyt politisk pejlemærke. Vi skal bruge de politiske kræfter på at løfte bunden i stedet for at tro, at vi kan få toppen til at løfte os alle sammen via skatteincitamerter.
- At bekæmpe fattigdom. Ingen mennesker skal være fattige i et velstående land som Danmark. Derfor bakker vi op om en ydelseskommission, der skal finde den bedste vej til at afskaffe fattigdomsydelserne.
- At sikre tryghed på arbejdsmarkedet. Det gør vi i første omgang ved at stoppe udhulingen af dagpengene. Fordi dagpengene er en hjørnesten i vores fleksible arbejdsmarked.
- At investere i uddannelse i stedet for at spare. Ganske enkelt, fordi det er den mest direkte vej til fodfæste på arbejdsmarkedet gennem et helt arbejdsliv.

For slet ikke at tale om ligestilling, bekæmpelse af skattesnyd og arbejdet for et bedre og tryggere arbejdsmiljø. Det lyder jo som taget ud af Verdensmålene og lad det bare være vores måde at sige på, at vi er klar til at tage ansvar for, at vi når i mål.

Vores handling i morgen skal være anderledes fra vores handlinger i går

Temannummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling er en global vision for fremtiden. Målene bruges som løftestang for danske NGO'er til at italesætte globale udfordringer, til at arbejde for politiske reformer, til at række ud til nye samarbejdspartnere, til at se indad og til at arbejde for livsvigtig finansiering af en bæredygtig udvikling.

Begejstring og glæde. En vision for fremtiden. Nye partnere og en tro på forandring. Et kritisk kig i spejlet. Vedtagelsen af 2030-Dagsordenen i september 2015 og herunder entreen af de 17 Verdensmål og 169 delmål for bæredygtig udvikling har i løbet af de sidste tre år haft stor betydning for danske NGO'ers arbejde.

Verdensmålenes vedtagelse er i sig selv imponerende, opløftende og kommer uden tvivl til at være rettesnor for politik, initiativer og handlinger de næste 11 år og forhåbentlig også i mange år derefter.

Og danske NGO'er tror på dem. NGO'er i Danmark og i resten af verden deltog indgående i forhandlingerne af Verdensmålene op til 2015 og er dybt engageret i opnåelsen af dem i dag. I det følgende giver vi vores personlige syn på danske NGO'ers arbejde med Verdensmålene og de roller, som de indtager for at opnå Verdensmålene globalt, nationalt og lokalt – godt hjulpet på vej af indspark fra nogle af vores dygtige kollegaer rundt omkring i den danske NGO-verden.

NGO'er engagerer almindelige mennesker

Da samtlige regeringsledere fra FN's medlemslande vedtog 2030-dagsordenen, indgik de også i en social kontrakt mellem landene og mellem landenes regeringer og deres befolkninger. 2030-Dagsordenen er en politisk aftale, som skaber en global vision, et globalt fællesskab og en ny global historie, der går på tværs af landegrænser, befolkningsgrupper og arbejdsfællesskaber. Den er nemlig en vision om forandring, som understreger, at vores hidtidige adfærd – set fra en bæredygtig vinkel – har været forkert. Vores handlinger i morgen skal være anderledes fra vores handlinger i går.

**PETER
CHRISTIANSEN**
Sekretariatsleder i
NGO-Netværket,
Globalt Fokus

**BJARKE
VESTERGAARD**
Politisk rådgiver i
NGO-Netværket,
Globalt Fokus

I et bæredygtigt perspektiv er alle lande inklusive Danmark udviklingslande. Det skyldes, at hvert eneste land har et eller flere Verdensmål, som det endnu ikke lever op til. Alle lande må altså udvikle sig for at opnå målene. I Danmark er vi kendt for vores meget høje velfærdsniveau, men vi har for eksempel store udfordringer med hensyn til vores forbrugsmønstre og det pres, som de ligger på klodens ressourcer (Verdensmål 12).

Det ligger i danske NGO'ers DNA at være i tæt kontakt med almindelige danskere og med mennesker over hele verden. Derfor bruges der også mange kræfter på at mobilisere borgere og engagere dem i kampen for en mere bæredygtig fremtid, hvad enten det er i Danmark eller et sted ude i verden. Det gøres ved at italesætte de globale og nationale udfordringer og i samarbejde med borgere skabe løsninger til at overkomme udfordringerne. På den måde engagerer almindelige mennesker verden til nye handlinger i overensstemmelse med målene og til at lægge pres på deres politiske beslutningstagere.

NGO'er kæmper med i den politiske kamp

I den vedtagne aftale om 2030-Dagsordenen indgår en række principper, der danner udgangspunkt for opnåelsen af Verdensmålene. Et af de vigtigste er princippet om »leaving no one behind«. Altså at alle skal være med i og drage nytte af en bæredygtig udvikling. Princippet tilsiger, at man må starte den bæredygtige udvikling hos de dårligst stillede, de mest udsatte og marginaliserede mennesker. Princippet afspejler dermed en global erkendelse af, at bæredygtig udvikling ikke skal være for eliten eller for den gennemsnitlige borger, men for alle, og vi må bestræbe os på at nå dem, som er længst fra at opnå Verdensmålene først.

Det er hjerteblod for danske NGO'er, at netop de svagest stillede kommer forrest i køen. Derfor arbejder de også aktivt med at holde både den danske regering og udenlandske regeringer oppe på deres forpligtelse til at opnå Verdensmålene. »Leaving no one behind«-princippet og Verdensmålene agerer naturlig løftestang for NGO'er til at italesætte de strukturelle udfordringer, som verden står overfor.

Samtidig bruges løftestangen til at arbejde med monitorering. Spørgsmålet er nemlig, hvordan de dårligst stillede opnår Verdensmålene, hvis ikke vi kan identificere, hvem der efterlades i stikken, hvor de befinder sig, og hvad de har brug for. Arbejdet med at indsamle data bliver stadig vigtigere for danske NGO'er. Det indgår i kampen for, at politiske beslutningstagere træffer de rigtige bæredygtige beslutninger på et oplyst grundlag, som kommer de svagest stillede i Danmark og i verden til gavn.

Opnåelsen af Verdensmålene er nemlig især en politisk kamp for forandring, som kræver et stærkt politisk lederskab, hvor beslutningstagere gennem til- og fravalg træffer de nødvendige politiske prioriteringer, der skal til for at løse de systemiske og strukturelle udfordringer, vi har i verden. Det er svært, hårdt og komplekst, specielt i en verden, som i mange henseender går imod mindre

bæredygtighed, herunder mindre lighed, større klimaudfordringer og sværere vilkår for menneskers universelle rettigheder.

Partnerskaber, ja tak

Politisk lederskab er en nøgelfaktor for forandring, men er ikke den eneste. Forandring kræver også, at alle vi andre arbejder meget tættere sammen uanset baggrund, målsætning og fokusområde. Derfor er det essentielt, at vedtagelsen af Verdensmålene skaber et universelt sprog om bæredygtig udvikling af verden. Et sprog, der går på tværs af lande og arbejdsområder og giver os alle en fælles forståelse og rammefortælling for opnåelsen af bæredygtighed til lands, til vands og i luften. Det muliggør nemlig nye former for samarbejde på tværs af sektorer, som vi måske ikke ville have set for bare 10 år siden.

Derfor bruger danske NGO'er Verdensmålene til at række ud til aktører uden for NGO-verdenen og indgå samarbejder med lokale partnere i udlandet, lokale regeringer eller private aktører, som vi måske ikke tidligere har samarbejdet med. Alt sammen, fordi vi kan se, at partnerskaber er det afgørende, hvis vi selv kan være med til at vise retningen og have de strukturelle udfordringer, de fattigste og mest marginaliserede grupper af mennesker og deres rettigheder i fokus. Vi kan med andre ord opnå langt større resultater på tværs end hver især, men det kræver, at vi gør det rigtigt.

Politisk koordinator i CARE Danmark Sarah Kristine Johansen beskriver for eksempel CARE Danmarks tilgang til Verdensmål og partnerskaber således:

» Vi har sat Verdensmålene i centrum af vores nye strategi. Vi vil være inkubator for innovative løsninger på Verdensmål 13 om konsekvenserne af klimaforandringer, så verdens mest klimaudsatte kan få et værdigt liv. Men det kan vi ikke gøre alene. Vi tror på, at den største forandring og nytænkning sker gennem stærke samarbejder med andre. I Verdensmålenes ånd bliver vores opgave derfor at finde forskellige typer af partnere, gerne nye og atypiske, med den rette ekspertise, erfaring og netværk til at udarbejde innovative klimaløsninger sammen med os. Det er ikke en simpel opgave, men helt nødvendigt, hvis vi skal nå Verdensmålene.

NGO'er slår slag for finansiering af bæredygtighed

En bæredygtig forandring kræver finansiering, og særligt to former for finansiering er i fokus på området. Vedtagelsen af 2030-Dagsordenen har krystalliseret behovet for nye former for finansiering, især fra den private sektor. Det betyder, at virksomheder nu betragtes som aktive verdensborgere, der kan bidrage til en positiv bæredygtig udvikling gennem finansiering eller tekniske løsninger. Ligeså vigtigt er det, at virksomheder som aktive verdensborgere sikrer, at de ikke bidrager negativt til opnåelsen af Verdensmålene gennem deres kæder af produktion og værdiskabelse og dermed følger princippet om »do no harm« – for eksempel når det kommer til at respektere menneskers rettigheder. I en tid hvor menneskerettigheder er under et voldsomt pres fra statsle-

dere i hele verden, er det vigtigt, at vi civile, NGO'er såvel som virksomheder, ikke følger samme tendens, for det har direkte betydning for menneskers leveforhold og rettigheder verden over og for opnåelsen af Verdensmålene. Ifølge Institut for Menneskerettigheder er overholdelse af menneskerettighederne nemlig en underliggende præmis for at opnå 92% af de 17 mål og 169 delmål.

NGO'ers rolle som kritisk samarbejdspartner for private aktører er derfor vigtig. Seniorrådgiver for menneskerettigheder og erhverv hos Amnesty International Danmark Sanne Borges forklarer det således:

» Vi ser os selv som en »watchdog« og kritisk dialogpartner for virksomheder. FN's arbejdsgruppe for menneskerettigheder og erhverv har stillet sig kritisk over for erhvervslivets manglende fokus på sin negative påvirkning af menneskerettighederne og håndtering heraf som en vigtig del af sit bidrag til FN's Verdensmål. Vi NGO'er vil gerne bidrage til at rette op på dette, bl.a. ved at indgå i kritisk dialog med erhvervslivet, så det sikres, at virksomheder forebygger og adresserer deres negative påvirkning af menneskerettighederne. På denne måde sikres det også, at erhvervslivet bidrager positivt til opnåelsen af Verdensmålene.

Selvom flere og flere private aktører prioriterer bæredygtighed i deres investeringer, er det ikke nok. Som nævnt er princippet om »leaving no one behind« et kerneprincip, hvis Verdensmålene skal opnås. Men kan virksomheder skabe en bæredygtig forandring og samtidig opnå profit, hvis de satser på verdens fattigste mennesker i de fattigste eller mest konfliktfyldte lande? Måske, måske ikke. Hvis ikke verdens fattigste skal efterlades på perronen, mens det bæredygtige tog suser afsted, er ikke-kommerciel finansiering afgørende. Danske NGO'er arbejder derfor målrettet for at sikre og understøtte den ikke-kommercielle finansiering. Politisk chef i Mellemløst Samvirke Lars Koch beskriver det således:

» Uden hjælp udefra med ikke-kommercielle midler vil verdens fattigste lande ikke kunne nå Verdensmålene og opnå en bæredygtig udvikling. Uligheden mellem lande og inden for lande er stigende, hvilket rammer de mest udsatte og går direkte imod opnåelsen af Verdensmålene og særligt Verdensmål 10 om ulighed. Vi mener, at der blandt andet skal mere og bedre bistand til samt nye ressourcer fra for eksempel formueskatter for at modarbejde den nuværende udvikling.

Et kritisk blik i NGO-spejlet

Verdensmålene handler om at skabe forandring og om at handle anderledes i dag, end vi gjorde i går. Det gælder for alle inklusive danske NGO'er. Med Verdensmålenes entré står vi selv over for en omvæltning, fordi vi har fået en anledning til at se os selv i spejlet og stille os selv meget relevante spørgsmål. Arbejder vi med de rigtige partnere? Når vi med vores arbejde ud til de mest udsatte, de fattigste og de mest marginaliserede, og lever vi dermed selv op til princippet om »leaving no one behind«? Det er fuldstændig nødvendigt, at vi

ikke blot kræver bæredygtig forandring af alle andre, men også selv forandrer os.

Det gælder også internt, hvor danske NGO'er blandt andet undersøger, hvordan man undgår at gøre mere skade end gavn og efterlever »do no harm«-princippet. Kan vi undgå at flyve? Hvordan behandler vi vores daglige affald? Er vores kontrakter med medarbejdere ude i verden skruet sammen, så deres rettigheder respekteres? Hvordan investeres medarbejderes pensionsmidler? Det er komplekse og svære spørgsmål, og i danske NGO'er ved man, at man langt fra er i mål med at kunne besvare alle spørgsmål med et fyldestgørende og bæredygtigt svar. Men danske NGO'er er i gang. Det har Verdensmålenes éntre forpligtet os alle til. Først handling. Så forandring.

Virker Verdensmålene?

Temanummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

Både i den akademiske litteratur og i den offentlige debat er det blevet et godt spørgsmål, om den nye form for global regeringsførelse, hvor målsætninger vedtages, og det så forventes at alle lande frivilligt lever op til dem, fungerer. Såvel 2030-Dagsordenen og de tilhørende 17 mål for bæredygtig udvikling (Verdensmålene) som Paris-aftalen om klimændringer, begge fra 2015, er grundlæggende skåret over den model. Skepsissen er udbredt, fordi aftalerne ikke er forpligtende eller har sanktioner tilknyttet. Hvad skal så forhindre skrupelløse statsledere i at skrive under og derefter glemme alt om, hvad det var, der blev underskrevet?

Litteraturen

Da internationale organisationer og det internationale system blev genstand for forskning, der ikke kun så dem som resultat af nationale staters egeninteresser og forhandlinger, voksede interessen for globalt udviklede normer frem. Dels var man interesseret i normers betydning i forbindelse med konflikter og løsningen af disse (Kratochwil 1989), dels analyserede man præskriptive normers opståen og udbredelse (Finnemore 1996). Det kunne være ligestillingsnormer og menneskerettighederne (Finnemore & Sikkink 1998, Risse, Ropp & Sikkink 1999).

En hovedtanke var og er, at når sådanne normer nyder opbakning i et betragteligt antal lande og vedtages internationalt, vil de over tid sprede sig til alle lande. Dels vil netværk af diplomater, eksperter, civilsamfundsorganisationer m.fl. søge at få alle lande til at følge trop, dels vil nationale regeringer typisk ikke stå tilbage for deres naboer, hvorfor de skynder sig at implementere normerne i egen lovgivning. I denne tænkning er det således ikke et spørgsmål, om normerne vil sprede sig og påvirke alle verdens samfund, men mere om hvor hurtigt det går. Derfor går mange analyser på, hvilke betingelser der henholdsvis fremmer og hæmmer national integration af normerne.

En kritik af denne tankegang går på, at normer ikke spredes uforandret. Tværtimod tager de i høj grad farve af omgivelserne, og det er langt fra alle relevante aktører, der nødvendigvis er lige begejstrede for globalt vedtagne ideer. Det kan nok være, at normerne spredes, men de oversættes og udformes på ny, og nogle gange omformes de til ukendelighed. Specielt når man kommer til normernes konkrete implementering, kan de oprindelige normative ideer let være helt udvandet (Czarniawska & Joerges 1996, Levitt & Merry 2009).

LARS ENGBERG-PEDERSEN

Seniorforsker og
forskningskoordinator,
Dansk Institut for Inter-
nationale Studier

En tredje position argumenterer for, at normer slet ikke spredtes. Tværtimod »brager civilisationerne sammen« (Huntington 1996), og identitetspolitikken afgør sociale forandringer. Den kommer bl.a. til udtryk i nationalisme og mistillid til internationale organer og beslutninger. Om noget kan globale normer avle modtryk. Eksempelvis er ligestillingen på tilbagetog i Rusland, hvor regering og kirke har fundet sammen om at prioritere familien, og lovgivningen mod vold i hjemmet er derfor blevet mildnet.

Det internationale udviklingssamarbejde og ligestilling

Verdensmålene er globale og gælder såvel rige som fattige lande. Ikke desto mindre har de – sammen med deres forgængere, Årtusindmålene – givet det internationale udviklingssamarbejde en markant ramme. Hvor donorlande tidligere i høj grad kunne lade egne prioriteter bestemme samarbejdet, har forskellige internationale vedtagelser de seneste 15-20 år i stigende grad søgt at styre samarbejdet mod bestemte mål.

Verdensmålene er det seneste og det mest omfattende tiltag i den retning, men de bygger i vidt omfang på tidligere internationale vedtagelser. Særligt hvad angår ligestillingen mellem kønnene (det 5. Verdensmål), var de forskellige konferencer og deklamationer i perioden 1975-95 skelsættende. Derfor har de globale normer på dette felt haft god tid til at udvikle sig og til at påvirke såvel lande som bistandsorganisationer. Sidstnævnte opererer i et meget internationalt miljø og må derfor formodes at være særligt modtagelige over for globale normer.

I et forskningsprojekt har jeg – sammen med seks danske og engelske kollegaer – derfor analyseret globale ligestillingsnormers betydning for en række store bistandsorganisationer. Hvis ideen om, at globale normer spreder sig, skal holde, bør den i hvert fald gælde i disse ret så internationaliserede organisationer. Samtidig udvalgte vi organisationer med baggrunde i forskellige »civilisationer«: nord og syd, multilateralt og bilateralt arbejde, samt offentlige institutioner, private fonde og civilsamfundsorganisationer (Verdensbanken, Gates Foundation, Danida, AMEXCID (Mexico), sydafrikansk officiel bistand, Oxfam GB og Islamic Relief Worldwide). På den baggrund skulle der også være mulighed for, at »civilisationernes sammenstød« kunne komme til udtryk i vores analyse.

Nogle af projektets konklusioner lyder sådan: For det første er globale ligestillingsnormer langt fra en entydig størrelse. De formuleres og fortolkes på forskellige måder til forskellige tider i internationale fora. Hvor beskyttelse af kvinder på arbejdsmarkedet tidligere blev set som hensigtsmæssigt, opfattes det nu om stunder som diskriminerende. Visse ligestillingsnormer strider også delvist mod hinanden, hvorfor globale normer på dette felt må beskrives som et heterogent normativt regime omkring ligestilling. Dermed bliver det også uklart, hvad den enkelte bistandsorganisation egentlig bliver påvirket af. Allerede udvælgelsen af de ligestillingsnormer, en organisation lader sig påvirke af, er udtryk for en fortolkning.

For det andet kan det ikke desto mindre konstateres, at ligestilling er et uomgængeligt emne for alle analyserede bistandsorganisationer. De udarbejder politikker og guidelines for arbejdet, og de argumenterer for, at kvinders rolle er afgørende for udviklingsprocesser. Det ville være illegitimt at gøre noget andet.

For det tredje går bistandsorganisationerne til ligestilling på ret så forskellige måder. Én organisation ser det som et spørgsmål om at arbejde med kvinder. Så snart kvinder er involveret, er der tale om ligestilling. Flere andre er særligt optaget af kvinders økonomiske indsats, fordi de opfatter kvinder som særligt produktive og innovative. Atter andre er optaget af det politiske domæne og ønsker at fremme ligestillingen dér.

Sammenligner man organisationerne, synes der lidt forsimplet at være tre betydningsfulde faktorer, der forklarer, hvordan de forholder sig til ligestillingsnormerne. *Organisationernes historiske oprindelse* har stor betydning, fordi den former arbejdet med ligestilling. Verdensbanken er en bank domineret af økonomer og økonomisk tænkning, så banken fokuserer på ligestillingens rolle for vækst. Gates Foundation er rundet af teknologisk udvikling og økonomisk indtjening og koncentrerer sig derfor om kvinders evner på disse felter. Islamic Relief Worldwide har sit udspring i muslimsk godgørelse og arbejder med kvinder inden for denne ramme og rører ikke ved uligheder inden for familien.

Til trods for det stærke normative regime omkring ligestilling, og til trods for at bistandsorganisationer gradvist nærmer sig hinanden i forståelsen af, hvilke elementer der er centrale for udvikling, kan vi således konstatere, at deres oprindelse fortsat former deres tænkning. Det peger på, at den tredje teoretiske position er væsentlig. Ikke desto mindre har alle de tre nævnte organisationer kastet sig over spørgsmålet om ligestilling – et spørgsmål, der bestemt ikke ligger i deres DNA.

En anden væsentlig faktor er *organisatoriske pres og prioriteter*. Får en organisation pludseligt mange penge at gøre godt med, åbner der sig nye muligheder, og det kan bane vejen for ligestillingsarbejde. Omvendt kan nedskæringer føre til en omkostningsminimerende tilgang til ligestilling, og dermed bliver de globale normer fortolket i et nyt lys. Uanset hvordan en bistandsorganisationens officielle politik om ligestilling lyder, er medarbejdere lynhurtige til at opfange organisationens uformelle prioriteter, og det har stor betydning for organisationens kønsarbejde.

Endelig spiller organisationernes *normative kontekster* en vigtig rolle. Såvel Mexico som Sydafrika er lande præget af en uhyre udbredt praksis for ekstrem vold mod kvinder. Voldtægt og mord på kvinder er gængse fænomener, og det har hver på sin måde formet landenes udviklingsarbejde omkring ligestilling. AMEXCID, der søger at gøre mexicansk bistand internationalt anerkendt, tager udgangspunkt i landets egen elendige virkelighed og arbejder for at bekæmpe vold mod kvinder i nabolandene. I Sydafrika har den normative

konflikt mellem internationalister og feminister på den ene side og nationalister og traditionalister på den anden indtil videre hæmmet arbejdet med ligestilling.

Konklusion

Det globale normative regime for ligestilling påvirker entydigt de analyserede bistandsorganisationer. På den baggrund er det rimeligt at formode, at globale normer som Verdensmålene typisk vil spille en rolle for internationalt orienterede organisationer. Det interessante spørgsmål er imidlertid nok så meget, hvordan denne påvirkning vil finde sted. Vores analyser tyder på, at globale normers betydning afhænger meget af den »situation« som organisationerne befinder sig ud. Med »situation« tænker vi på organisationsspecifikke forhold som historisk oprindelse, pres og prioriteter og den specifikke normative sammenhæng, som den enkelte organisation indgår i. Situationen påvirker både, hvordan og hvor alvorligt organisationerne arbejder med de globale normer, men de fleste vil i et eller andet omfang tage dem op.

I forhold til Verdensmålene kan to konsekvenser af vores analyse nævnes. For det første vil målene blive behandlet på ganske forskellig vis i forskellige lande. Nogle lande vil tage dem meget alvorligt og vil måske endda fortolke målene mere vidtrækkende, end de blev vedtaget, mens andre kun vil henvise overfladisk til dem. De færreste vil dog fuldkommen negligere dem. For det andet kan aktører, der ønsker at fremme Verdensmålene, forsøge at påvirke den situation, som landenes regeringer befinder sig i. Det spiller en rolle for målenes udbredelse, og dermed kan såvel den første som den tredje position ovenfor forkastes. Målene spredes ikke pr. automatik, og de bremses ikke pr. definition af forskellige civilisationer, kulturer og identiteter. Verden er mere kompliceret, og det er i sidste instans op til verdens borgere selv at kæmpe de forbedringer igennem, som Verdensmålene åbner op for.

Litteraturliste

- Czarniawska, Barbara, and Bernard Joerges. 1996. »Travels of ideas.« In *Translating organizational change*, edited by Barbara Czarniawska and Guje Sevón, 13-48. Berlin: Walter de Gruyter.
- Finnemore, Martha. 1996. »Norms, culture, and world politics: Insights from sociology's institutionalism.« *International Organization* 50 (2):325-347.
- Finnemore, Martha, and Kathryn Sikkink. 1998. »International norm dynamics and political change.« *International Organization* 52 (4):887-917.
- Huntington, Samuel P. 1996. *The clash of civilizations and the remaking of world order*. New York: Simon & Schuster.
- Kratochwil, Friedrich V. 1989. *Rules, norms, and decisions: On the conditions of practical and legal reasoning in international relations and domestic affairs*, Cambridge Studies in International Relations. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levitt, Peggy, and Sally Merry. 2009. »Vernacularization on the ground: Local uses of global women's rights in Peru, China, India and the United States.« *Global Networks* 9 (4):441-461.
- Risse, Thomas, Stephen C. Ropp, and Kathryn Sikkink, eds. 1999. *The power of human rights: International norms and domestic change*. Cambridge: Cambridge University Press.

Verdensmålene – 17 mål og 240 indikatorer, der skal måles på

Temamnummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

Verdensmålene er en udfordring for alle og en særlig udfordring for alverdens statistikbureauer. Der skal nemlig følges op på målene – med tal – og på 169 delmål, der løbende skal fortælle, hvordan det går med målopfyldelsen. I denne artikel gives der en række eksempler på den danske måling af opfyldelsen af Verdensmålene.

Der er meget godt at sige om Verdensmålene som en fælles ramme for samfundsmæssig diskussion og indsats både fra politisk hold, fra erhvervslivet og interesseorganisationer og fra civilsamfundsorganisationer. Med Verdensmålene har ansvarlige og interesserede i hele verden fået et fælles sprog i en vigtig debat om, hvordan man sikrer en mere bæredygtig verden.

Men ord gør det ikke alene. Nogle vil sige, at der skal handling til – men ord og handling er heller ikke nok. Man bliver også nødt til at kunne følge med i udviklingen på en ensartet måde i alle verdens lande for at kunne finde ud af, om vi bevæger os i den rigtige retning.

Til det skal man bruge tal. Tal til statistik er den måde, som man foretager en fornuftig opfølgning på, og derfor indeholder Verdensmåls-programmet, hvis man kan kalde det det, også en aktivitet, hvor alle lande årligt ved hjælp af statistik skal rapportere til FN om udviklingen i landets opfyldelse af Verdensmålene.

Det sker på et niveau, der er mere detaljeret end de 17 mål. De er, når det gælder den statistiske opfølgning, brudt ned i 169 delmål og 244 indikatorer.

Ligesom det er tilfældet med de 17 hovedmål, så er delmål og indikatorer også resultatet af den proces, der førte frem til vedtagelsen af de 17 Verdensmål på FNs generalforsamling i 2015. Så mens de 17 mål blev overbragt til politikerne og andre interesserede, så blev delmål og indikatorer overbragt til den internationale statistiske verden. Det vil mere præcist sige til medlemmerne af FN's statistiskkommission, hvis medlemmer er statistikbureauerne fra FN's 193 medlemslande suppleret med en lang række FN organisationer, der har observatør status. For Danmark er det Danmarks Statistik, der er medlem.

For de fleste delmål og indikatorer var der en fastlagt definition af, hvad der helt præcist skal måles på.

NIELS PLOUG

Direktør for
Personstatistik,
Danmarks Statistik

Danmarks Statistik blev således involveret i arbejdet lige fra begyndelsen som dansk repræsentant i FN's Statistik Kommission, der fik til opgave at omsætte de 169 delmål og de mere end 240 indikatorer, der var blevet politisk enighed om i forbindelse med vedtagelse af de 17 Verdensmål, til et system, hvor der kan måles på udviklingen frem mod 2030. En stor, spændende og udfordrende opgave.

Til at begynde med gik det lidt langsomt med forståelsen af perspektiverne i Verdensmålene. De store danske erhvervsvirksomheder var dog på pletten lige fra begyndelsen, og det samme var mange af de frivillige organisationer. Langsomt, men sikkert kom også den politiske verden med fra Udenrigsministeriet – og Udenrigsministeren, der var med fra dag et – og videre til de politiske partier på Christiansborg og politikere i mange kommuner landet over. Det gjorde det blandt andet muligt for Danmarks Statistik at løse opgaven med at rapportere på udviklingen i Danmark i et data-partnerskab med den brede vifte af interessenter, der efterhånden kom på Verdensmåls-banen.

På Folkemødet i juni 2018 blev Danmarks Statistiks Verdensmål-data-plattform (som man kan finde her: www.dst.dk/sdg) lanceret ved et arrangement med deltagelse af landspolitikere, regioner, kommuner og erhvervslivet. Data-plattformen giver både overblik og indblik. Overblik over de 17 Verdensmål og de 169 delmål – og indblik i hvordan det går med målopfyldelsen i for tiden 100 delmål, der er oplysninger om i en dansk sammenhæng.

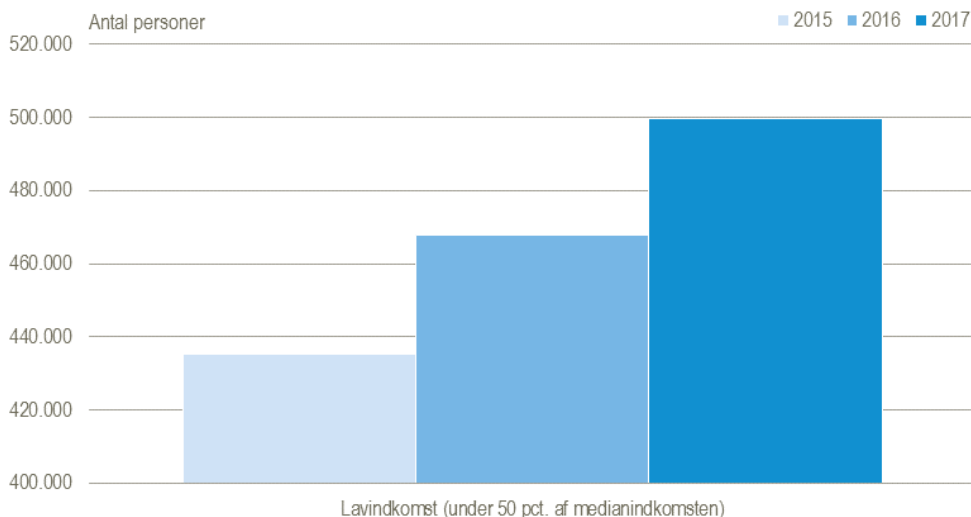
Det siger sig selv, at det vil være for omfattende i en artikel som denne at vise samtlige de delmål, der er rapporteret på på nuværende tidspunkt. Derfor er der i det følgende valgt nogle få ud som eksempler på den danske rapportering.

Fattigdom

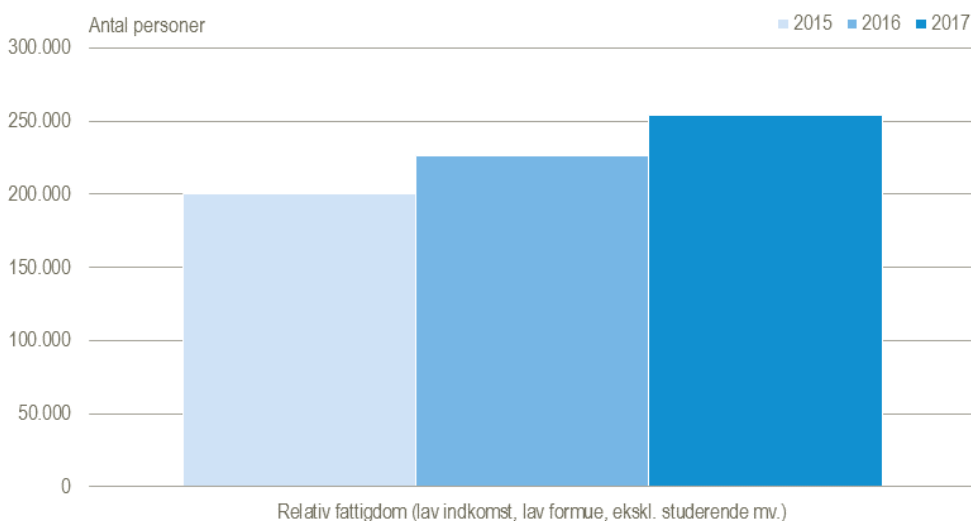
I den statistiske verden er måling af indkomstulighed og herunder fattigdom ukontroversielt og helt almindeligt. Det foretages løbende af statistikbureauer og internationale organisationer i hele verden. I en dansk sammenhæng bliver det derimod lynhurtigt genstand for en debat om, om det overhovedet giver mening at tale om fattigdom i et rigt land som Danmark.

Blandt andet i lyset af det har Danmarks Statistik valgt ikke én, men tre fattigdomsindikatorer. En indikator er lav indkomst, der er defineret som en disponibel indkomst på under 50 pct. af mediaindkomsten, mens en anden indikator er relativ fattigdom, som er personer med lav indkomst, hvor der ses bort fra dem, der har en formue på størrelse med lavindkomstgrænsen, ligesom der ses bort fra familier hvor hovedforsørgeren er studerende. De fleste studerende har lav indkomst, mens de studerer, men får senere en betydeligt højere indkomst. Den sidste indikator kaldes økonomisk sårbar, og består af den del af befolkningen, der i en spørgeskemaundersøgelse selv giver udtryk for, at de har svært ved at få pengene til at slå til og derfor underlader udgifter til fx ferie og har problemer med at betale regninger til tiden.

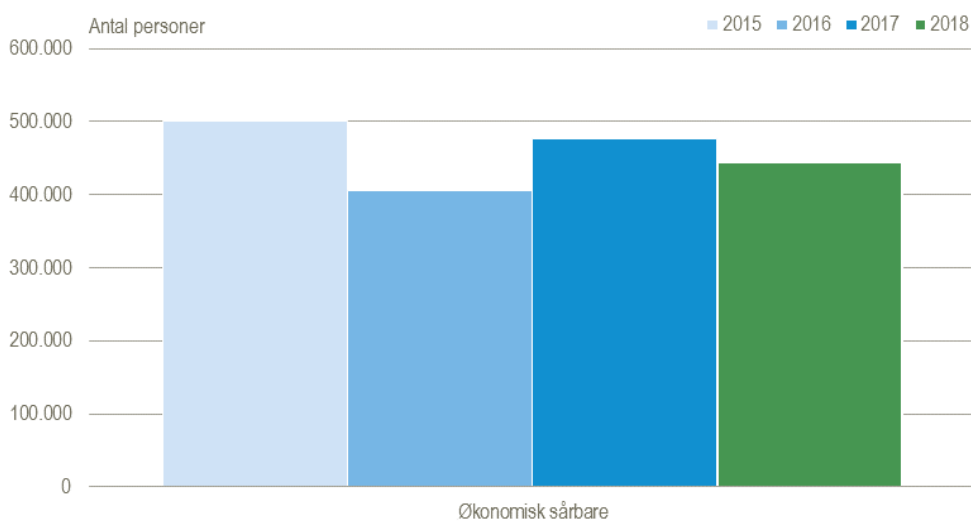
Figur 1. Udviklingen i personer med lav indkomst 2015-2017

Figur 2. Udviklingen i relativt fattige 2015-2017

Figur 3. Udviklingen i økonomisk sårbare 2015-2018

Alle tre indikatorer ligger på et lavt niveau, og udviklingen er beskeden, men for opadgående, hvilket tyder på en svag stigning i andelen af danske, der har lav indkomst, er relativt fattige og økonomisk sårbare.

Andelen med lav indkomst er steget fra 7,5 pct. i 2015 til 8,5 pct. i 2017. Andelen af relativt fattige er steget fra 3,5 pct. i 2015 til 4 pct. i 2017, mens andelen af økonomisk sårbare er faldet fra 9 pct. i 2015 til 8,5 pct. i 2018.

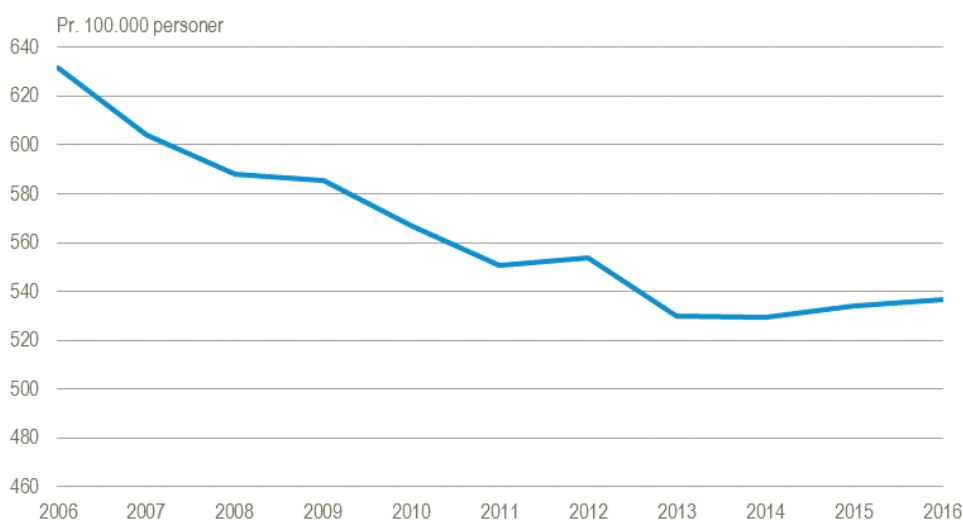
Så niveauet er lavt, men det ændrer ikke ved, at Verdensmåls-målsætningen hedder »afskaf fattigdom« så selv om Danmark er et rigt land, og niveauerne er lave, så ligger der en opgave også i en dansk sammenhæng på dette område.

Sundhed

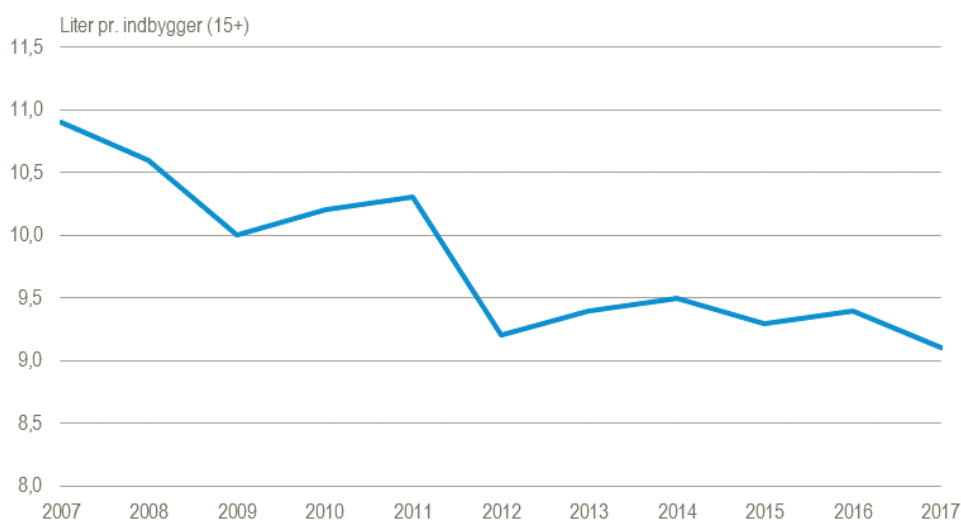
Sundhed er et væsentligt og vigtigt emne for såvel den enkelte borger som for politikere og samfundet som helhed. Det viser alle målinger om, hvad borgerne synes, der er politisk vigtigt. Her ligger sundhed altid højt og ofte helt i top.

En række delmål på sundhedsområdet afspejler målsætninger om indsats mod dødelighed blandt gravide kvinder og spædbørn, der, når vi ser på tallene, ikke er noget stort problem i en dansk sammenhæng. På en række andre områder går det i øvrigt i den rigtige retning i en dansk sammenhæng.

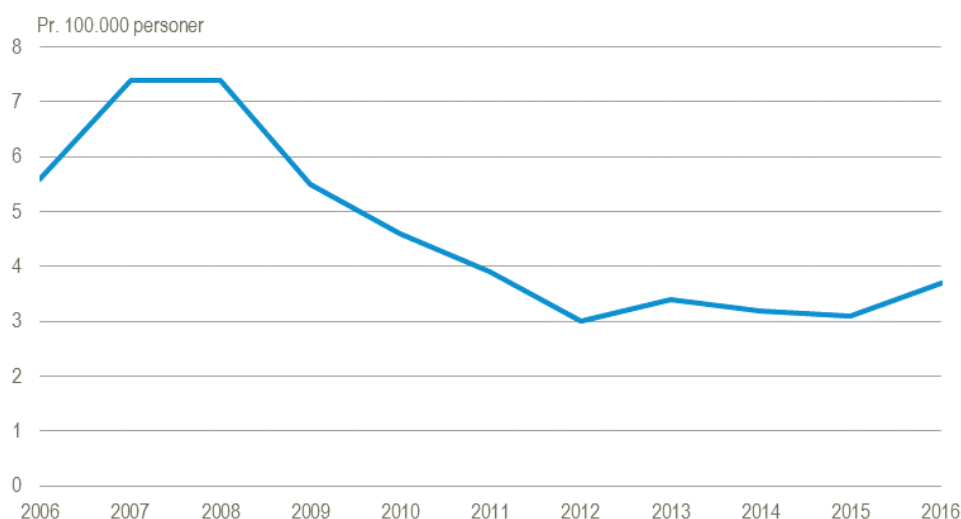
Figur 4. Dødelighed som følge af hjerte-kar-sygdomme, kræft, diabetes eller KOL

Figur 5. Skadelig brug af alkohol

Figur 6. Nedbringelse af dræbte og sårede i trafikken

Dødeligheden som følge af hjerte-kar-sygdomme, kræft, diabetes eller KOL er faldet siden 2006 fra et niveau på 630 pr. 100.000 borgere til 530 pr. 100.000 borgere i 2013. Siden 2013 har der været en svag stigning. Mens meget er opnået i perioden frem mod det tidspunkt i 2015, hvor vi begynder at måle på Verdensmålene, så ser den positive udvikling ud til at være gået i stå fra 2013 og frem. Det skal sammenholdes med formuleringen af selv målet, der er, at dødeligheden skal reduceres med en tredjedel frem mod 2030. Konkret betyder det, at vi skal fra 534 pr. 100.000 borgere i 2015 til 356 pr. 100.000 borgere i 2030, hvilket er en noget større reduktion, end den der blev opnået fra 2006 til 2013, da det gik godt med at reducere denne form for dødelighed i Danmark.

På alkoholområdet er målsætningen bl.a., at skadelig brug af alkohol skal reduceres. Og det er det blevet i Danmark, hvor forbruget målt som liter ren alkohol pr. borger over 14 år er faldet fra ca. 11 liter i 2007 til 9 liter i 2015. Men ligesom med dødeligheden fandt faldet især sted før 2015, og det ser ud til, at det er stagneret allerede i 2012. Så måske skal der en ekstra indsats til at

få faldet til at fortsætte, og måske er alkoholområdet et af de områder, hvor det kunne være relevant at udvikle et særligt dansk delmål.

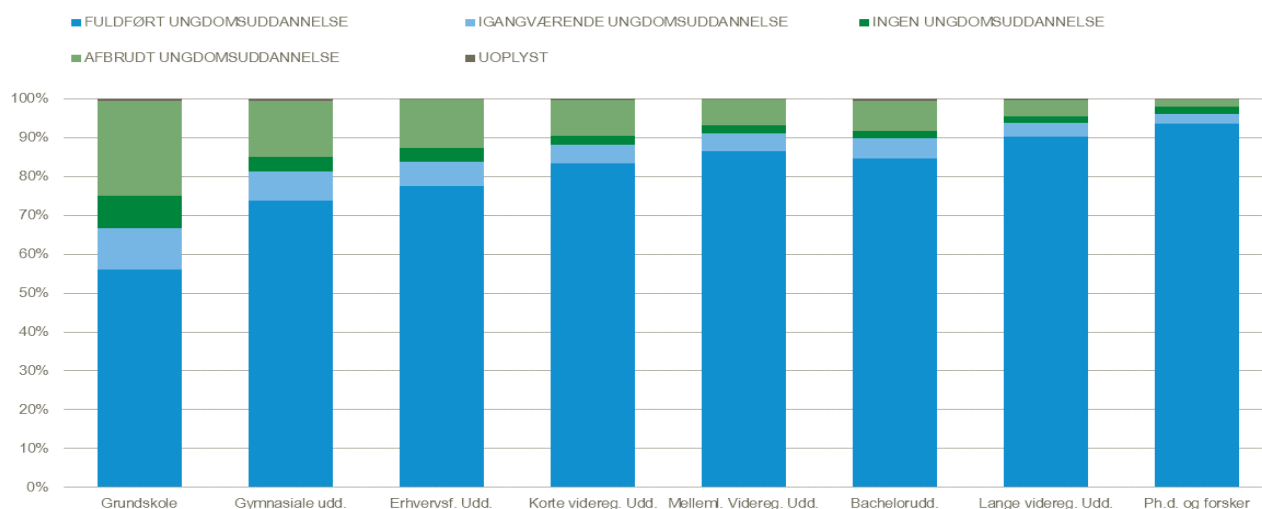
Også når det gælder dødsfald i trafikken, fandt der et stort fald sted fra omkring 7 pr. 100.000 indbyggere, da det var højest i begyndelsen af perioden, til omkring 3 pr. 100.000 indbyggere, da det var lavest i 2012. Men siden da er det steget en smule. Her er formuleringen af delmålet også relevant at tage i betragtning. Det er nemlig, at der – godt nok globalt – skal ske en halvering af antallet af døde og tilskadekomne i trafikken allerede i 2020. Når 2015 er udgangsåret, betyder det i dansk sammenhæng, at antallet af døde i trafikken skal reduceres til 1,5 pr. 100.000 borgere.

Uddannelse

Verdensmålene om uddannelse handler i høj grad om at sikre fri og lige adgang til uddannelsessystemet for alle. På det punkt er Danmark godt med. Uddannelse er gratis, og i den højere del af uddannelsessystemet får de uddannelsessøgende ovenikøbet et stipendie til dækning af deres leveomkostninger som uddannelsessøgende. Også på dette område er det værd at overveje, om Verdensmålene, der skal anvendes til at give et billede af den globale udvikling på uddannelsesområdet, med fornuft kan suppleres med lokale mål for Danmark, der adresserer en eller flere væsentlige uddannelsesmæssige udfordringer i en dansk sammenhæng.

Det er fx i en dansk sammenhæng en kendt sag, at der er en sammenhæng mellem børn og unges uddannelsesresultater og deres forældres uddannelse – det der som begreb kaldes den sociale arv. Det er sådan set ikke, fordi der mangler mål. Det har således længe været en målsætning, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse, når de er 25 år. Men der er forskel på, hvem der får det jf. figur 7.

Figur 7. Ungdomsuddannelses-status som 25-årige fordelt efter forældres uddannelsesbaggrund, 2015

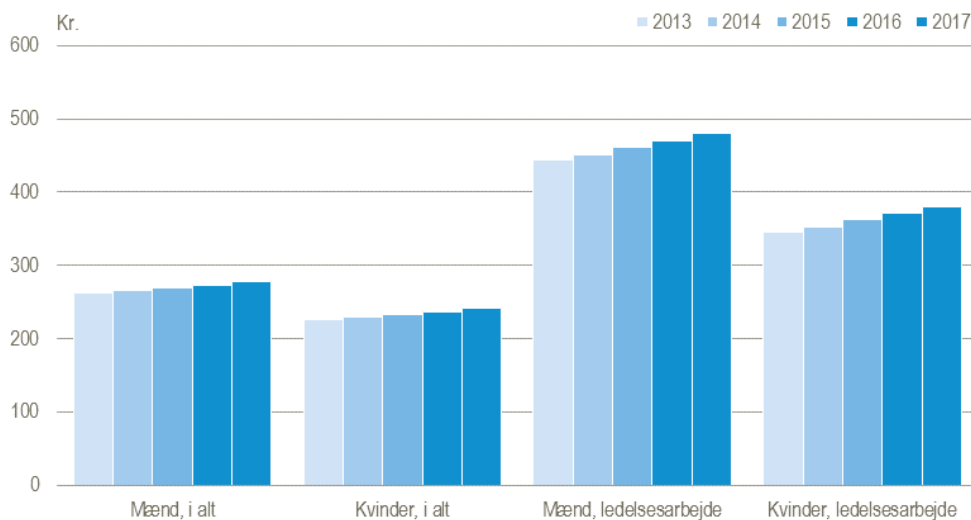
For de unge, der har meget veluddannede forældre, er den målsætning opfyldt. Men for dem, hvis forældre er knap så veluddannede, kniber det mere. Fx er det kun 55. pct. af dem, hvis forældre har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse, der har en ungdomsuddannelse som 25-årige. Så den såkaldte 95 pct.-målsætning er en oplagt kandidat til en afledt dansk bæredygtighedsmålsætning eventuelt suppleret med delmål om, at i 2025 skal 75 pct. af dem, hvis forældre har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse, have en ungdomsuddannelse – mens 95 pct. målet skal være opfyldt i 2030.

Job og vækst

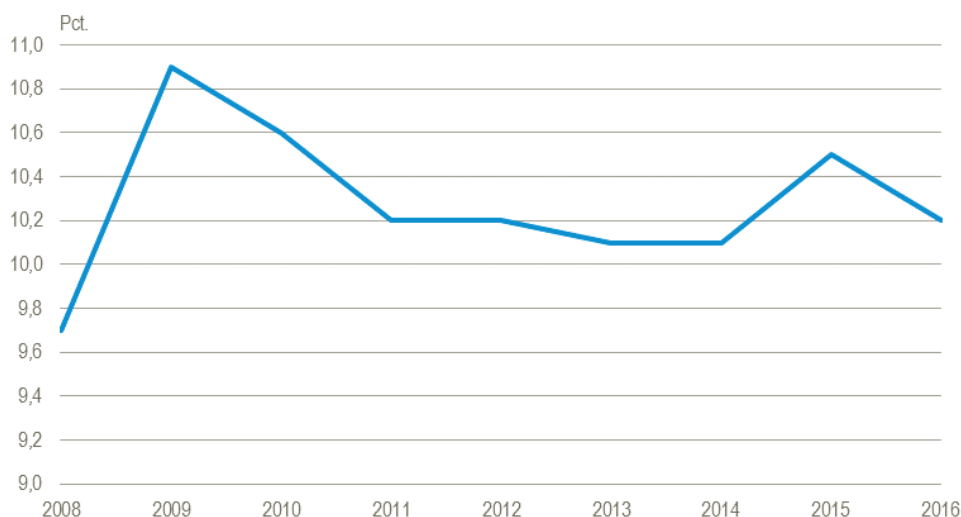
Arbejdsmarkedet er helt centralt, når det gælder social bæredygtighed. Det er det både, fordi det er ved at være aktiv på arbejdsmarkedet, at man får en indkomst at leve for, men også fordi man på arbejdsmarkedet møder andre mennesker og i mange tilfælde også får mulighed for at anvende sine uddannelsesmæssige og andre kvalifikationer på en kreativ og interessant måde.

Arbejdsmarkedet er samtidig et marked med mange former for opdelinger, der er interessante og relevante i en social og bæredygtighedsmæssig sammenhæng. Fx opdelinger mellem mænd og kvinder og mellem unge og gamle.

Figur 8. Gennemsnitlig timeløn for kvindelige og mandlige ansatte, opdelt efter type af beskæftigelse og køn

Figur 9. Andelen af unge (15-24 år), der ikke er under uddannelse, i beskæftigelse eller i træning

Forskellen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet og ikke mindst forskellen mellem mænds og kvinders løn er et klassisk arbejdsmarkedstema. Det er også et svært tema, fordi forskellen blandt andet skyldes forskelle i, hvilke sektor man arbejder i – privat eller offentlig – hvor mange timer man arbejder – heltid eller deltid – hvilken uddannelsesbaggrund man har – fx teknik eller social omsorg – og hvor man er placeret i jobhierarkiet – fx medarbejder eller leder. Men forskellen kan også skyldes, at kvinder diskrimineres lønmæssigt på arbejdsmarkedet.

Overordnet kan man se, at der er forskel på mænd og kvinders gennemsnitlige timeløn. Man kan også se, at den er blevet svagt mindre i perioden fra 2013 til 2017. I formuleringen af Verdensmålet på området er målsætningen på linje med de danske regler, nemlig at der skal gives lige løn for arbejde af samme værdi. Går man lidt mere i detaljer, vil man fx se, at den gennemsnitlige timeløn for mænd, der udførte ledelsesarbejde i 2017, var 100 kr. højere end for kvinder, der udførte ledelsesarbejde. Det kan der findes mange forklaringer på – og en af dem kan være, at kvinder i et eller andet omfang løndiskrimineres på arbejdsmarkedet.

Andelen af unge mellem 15 og 24 år, der hverken er under uddannelse, i beskæftigelse eller deltager i kurser mv. (træning), ligger mellem 9 pct. og 10 pct. På den måde ligger andelen stabilt, og dermed er der en udfordring i at leve op til Verdensmålsmålsætningen om, at andelen skal væsentligt reduceres allerede inden 2020.

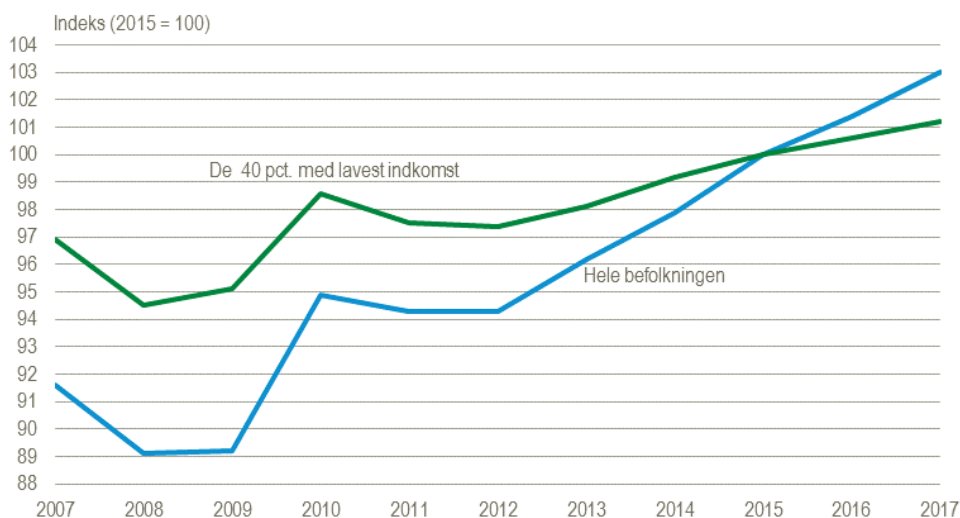
Mindre ulighed

Ulighed, herunder den økonomiske ulighed, er ofte et hedt debattemne måske ikke mindst efter det fokus på den økonomiske ulighed, der kom i forbindelse med bogen »Kapitalen i det 21. århundrede« af den franske økonom Thomas Piketty. Den bog sammenholdt med en stigende økonomisk ulighed målt ved

den såkaldte gini-koefficient i rigtig mange lande verden over, herunder også i Danmark, har ført til, at spørgsmålet om de potentielt negative samfundsmæssige konsekvenser af en stigende økonomisk ulighed i stigende grad diskuteres.

Verdensmålet om mindre ulighed handler om andet og mere end økonomi. Det handler også om lige muligheder for personer med forskellige forudsætninger, fx handicappede borgere sammenlignet med ikke-handicappede, og om større grad af lighed mellem i-lande og u-lande.

Figur 10. Væksten i husholdningsudgifter eller indtægt pr. indbygger blandt de nederste 40 procent af befolkningen og den samlede befolkning

På dette Verdensmålsområde bliver en af de vigtige – men til tider oversete – pointer omkring udviklingen frem mod 2030 særlig tydelig, fordi den nævnes eksplicit som en del af målet. Det er målsætningen om, at alle skal med (leave no one behind), hvilket er operationaliseret ved, at de forbedringer, der sker på de områder, hvor forbedringerne kan relateres direkte til enkeltpersoner, særligt skal komme de 40 pct. dårligst stillede til gavn. På området om indkomstulighed er det formuleret sådan, at målet er, at der inden 2030 skal opnås og fastholdes en stigningsgrad i indkomsterne for de 40 pct. med de laveste indkomster, der er højere end indkomststigningen for gennemsnittet. Og som det måske lidt ironisk kan ses i figur 9, så var det præcist det, der var tilfældet i Danmark frem til 2015, hvor Verdensmålene blev vedtaget. Siden da har den gennemsnitlige indkomststigning været højere for hele befolkningen end for de 40 pct. dårligst stillede, så også på det område skal der ydes en indsats fra dansk side for at opfylde Verdensmålet.

Meget mere end den nationale måling

Den datamæssige side af arbejdet med Verdensmålene er meget mere end den nationale måling.

Danmarks Statistik arbejder således i samarbejde med medlemmer af data-partnerskabet på at udbygge Verdensmåls-data-plattformen således, at der kan komme data om bl.a. danske virksomheders engagement i arbejdet med Verdensmålene og betydningen af danske virksomheders produkter og produktionsprocesser på målet om større bæredygtighed. De første resultater af det arbejde præsenteres på Folkemødet i år.

Desuden arbejdes der på også at kunne vise det arbejde med Verdensmålene, der finder sted i landets kommuner og regioner, og på at kunne supplere data på de enkelte delmål med data som civilsamfundsorganisationerne finder er væsentlige som supplement til de officielle data på området.

Internationalt ligger der en stor opgave i at få oparbejdet en kapacitet i en lang række lande til at kunne følge op på Verdensmålene med de data og den statistik, som det var forudsat ved vedtagelsen af målene. Der er mange lande, hvor der er et godt stykke vej, før de kan være med. Danmarks Statistik har fra begyndelsen engageret sig i dette arbejde som medlem af den arbejdsgruppe om statistisk kapacitetsopbygning, som blev etableret af FN's statistikkontor.

Statistik er et vigtigt værktøj til at kunne følge op på Verdensmålene, men det er også et vigtigt værktøj helt generelt for såvel politikere som erhvervsfolk og andre, der har brug for at følge med i et givet lands udvikling på væsentlige samfundsmæssige områder.

Derfor er målsætningen om statistisk kapacitetsopbygning i relation til Verdensmålene et væsentligt bidrag til at sikre det fortsatte fokus på målopfyldelsen.

At opfylde Verdensmålene er ikke bare »at knipse med fingrene« – heller ikke i relation til borgerne i Danmark. Der er flere områder, hvor der skal mere til, end det vi stillede op med på Verdensmålsstartlinjen i 2015.